

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delavci
so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted to
the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETAREC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, priljublje-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (304)
je številka
tedaj vam s prihodnje
številko našega lista po-
stebe naročnina. Prosi-
mo, ponovite je takej.

Štev. (No.) 303.

Chicago, Ill., 1. julija (July) 1913.

Leto (Vol.) VIII.

Kje so balkanski bratje?!

Zadnje vesti poročajo, da se je
prišel na Balkanu med krščan-
skimi brati — krvavi ples.

Belgrajski listi so prinesli dne
25. junija vest, da se je začelo kr-
vavo klanje med srbskimi in bol-
garskimi četami, katere so zadele
skupaj v severozahodni Macedo-
niji. Bitka je trajala od ene ure
popoldne do šeste ure zvečer. Ofi-
cijsko poročilo se glasi, da so na-
skočili Bolgari Srbe z desne stra-
ni zraven "Zletovo" reke, med
Kratovo in Kotčana. Na obeh
straneh je bilo nad 500 mrtvih
ter da je bila to najhujša bitka,
od kar so se pričele sovražnosti
med Srbi in Bolgari.

Drugo poročilo pa se glasi, da
je 12.000 bolgarskih vojakov z
nasajenimi bajoneti in 500 metal-
ci bomb naskočilo srbske linije,
katere so poskušali prodreti. Sr-
bi, kateri so imeli pri sebi težke
oblegalne topove in večje število
strojnih pušk, so odgovorili ne-
zaželenim bratom z ognjem. Vnel
se je hud boj, katerega konec je
bil, da so Srbi z bajoneti in to-
povi razpršili Bolgare, kateri so
bili primorani poskakati v reko in
se odstraniti na drugo stran, od
koder se niso več vrnili.

V Srbiji vlada velikansko raz-
burjenje. Vse upanje za mirno po-
ravnavo med obema državama je
splavalo po vodi. Vlada je v ve-
likih škripcih, kajno stranika se
pa veseli. Srbska vlada je zaple-
nila več listov, kateri so poročali
o neznosni situaciji vlade.

M. Pasić, srbski ministrski
predsednik ne more izpolniti
svojega kabineta. V Srbiji je na-
vada, da je vojni minister kakšen
general ali vsaj visoki častnik iz
armade. Ker je pa Pasić proti
vojni, noče nobeden prevzeti po-
stavlja vojnega ministra. Skup-
ščina (srbski parlament) bode ob-
drževala izvanredno sejo, ako bo-
de več nego polovica glasov za
vojno, potem mora pasti Pasić in
ves njegov kabinet, nakar je voj-
na neizogibna in gotova stvar.

V Beograd je dospel črnogor-
ski general Vukotić, kateri ima
naloge, da se v spremstvu Pasića
elje v Petrograd, da se tam in-
formirata, kakšno stališče bi v
slučaju vojne zavzela Rusija.
Splošno se sodi, da je Črnagora
na strani Srbije, ter da bi v slu-
čaju vojne postavila 10.000 svojih
mož v obmejne kraje Albanije in
Macedonije, nakar bi Srbija lah-
ko vse svoje vojne sile zbrala pro-
ti Bolgariji.

"Proletarec" je dne 19. novem-
bra 1912 prinesel članek pod na-
slavom: "Boj vojnemu molohu".
V članku je bilo jasno povedano,
da boj balkanskih narodov proti
Turku ni boj križa proti polumu-
seu, da balkanski delavci ne bo-
do drugega imeli od vojne kot po-
lomljene kosti, da se mesarsko
klanje na Balkanu vrši le zato,
ker tako hoče roparska avtokra-
cija, ker tako hoče roparska bur-
žoazija in ker tako hoče ropar-
ski kapitalizem. Čitatelji Prole-
tareca se gotovo vedo že spomin-
jati, kakšno razburjenje je iz-
voljo tega članka zavladalo okoli
meščanskega časopisja. Proglasi-
li so nas za brezdomovince, izda-
jalce naroda itd. Med temi sta se
najbolj odlikovala "G. N." in
"Cl. A.", vedno trdeč, da je ta
vojna, osvoboditeljna vojna ubo-
ge raje izpod turškega jarma, du-
je to vojna križa proti polumu-
seu, sploh vojna za "krst častni in
slobodo zlatnu". No, in se kaj se
vidi, da je imel takrat "Proleta-
rec" popolnoma prav. Vse tiste
psovke, katere so naši navdušeni
panslavisti takrat izbruhali na
nas, — naj jih sedaj enostavno sa-
mi spravijo v žep.

Kje so sedaj naši meščanski
prijatelji s svojimi novicami. Za-

kaj svojim naročnikom z debelo
tiskanimi črkami ne povedo, da
ne frče več javolocene turške gra-
nate in šrapneli, pač pa, da se bal-
kanski bratje koljejo med seboj.

RUĐARSKI PRODUKT SOUTH DAKOTE.

Skupna vrednost produkcije
zlata, srebra in svinca v S. Dak.
za leto 1912, katere podatke so
dobili iz 40 aktivnih rudnikov —
znaša \$8,019,370. Produkt za leto
1912 prekaša vsa druga leta. Leta
1908 so na teh prostorih nakopali
rude za \$7,790,188, — leta 1911 pa
za \$468,612 manjše kakor lamsko
leto. Največ so nakopali zlata,
namreč 381,745 unč, katero je
vredno \$7,891,730, to je nad 98
odstotkov vrednosti vsega pro-
dukta.

Splošno je znano, da je "Black
Hills" distrikt, kar se tiče rud-
ništva, eden najbogatejših rudar-
skih okrožij na svetu. Neprecen-
ljive zaklade hrani tamšnja zem-
lja v svojem osrčju, katere prid-
no izkoriščajo kapitalisti. Eden
prvih izkoriščevalcev naravnih
zakladov South Dakote je znani
lastnik rmenega časopisja Hearst.
Nestete milijone narodnega bo-
gastva spravljajo leto za letom
hipokratije v svoj žep. Ljudstvo,
to dobro ljudstvo pa mirno gleda,
kako se bogastvo steka kot mo-
gočna reka v žep posameznih
ljudskih vampirjev, — ogromna
množica se pa brez rdečega centa
v žepu valovi okoli velikanskih
tvornic, rudnikov in plavžev ter
milostno prosi kapitalistov dela
in jela.

LUČ NAD ZAPADNO VIRGI- NIJO.

Poročali smo že o dogodkih v
zapadni Virginiji.
Posestniki min so pogodbo, ki
je bila sklenjena po posredovan-
ju guvernerja Hatfielda — prelo-
mili. Pemogokopi so začeli stav-
kati iznova.

Novice, katerim pusti senatni
odbor v Charlestonu priti v jav-
nost, bodo napolnile mnogo una-
zanih strani v politični in indu-
strialni zgodovini zapadne Virgi-
nije. To bodo unazane strani,
unazane od kapitalističnega, ne-
človeškega zverinstva politične
korupcije in vojaškega despot-
stva. Celotno zvezni senat, kakor je
Martine je prišel v ekstazogra-
žanja, ko je čul o storjenih groz-
dejavstvih! Razumljivo je torej, ka-
ko visoko stopinjo je doseglo ti-
ranstvo baronov jam.

V noči in meglah so spravili
baroni jam svoja morilska orodja
in priprave na posebno priprav-
ljen zaščiten železniški vlak, ga
pustili odpeljati v gore in tam
streljati s puškami in kanoni ne
koče ničesar slutečih delavcev —
mož, žen in otrok. — Ali se more
kaj takega smatrati v civilizirani
deželi kot verjetno? — In vendar
je resnično! — Zgodovina te stav-
ke o zapadni Virginiji naj bo pa
izvrstna lekcija vsem patriotom
strelnih vaj in vsem malikoval-
cem zastav. Naj se spominjajo te-
ga tudi na dan 4. julija. — Vidi
se, da podi vladajoči razred mase
delavstva tudi v najoddaljenejših
pokrajinah dežele — zoper svojo
voljo — s hitrim korakom v vrste
socializma.

NAZNAILO IN PRIPORO- ČILO.

Sodrug Frank Šavs pojde te
dni za par tednov na agitacijsko
pot v Minnesota. Ako bode do-
puščal čas, obišče tudi delavce na
gorenjem polotoku Michigana.
Sodrug Šavs ima polno pravico
izvrševati vse posle ki se tičejo
"Proletarca" in Jugoslovanske
socialistične zveze.

V slučaju, da slovenski delavci
v kakšni naselbini v Minnesoti že-
le govornika, naj se obrnejo na
tajnika soc. kluba v Aurori, Minn
kjer bode sodr. Šavs dne 6. julija.
Sodrug Šavs slovenskim delav-
cem kar najtopleje priporočamo.
Uprava "Proletarca."

Delavski pregled.

V Grand Rapids, Mich., so pri-
tamošnji Pierre Marquette Rail-
road Co. delavci šli na štrajk.
Družba je naredila to, kar naredi
vsaka družba v takem slučaju,
ako je mogoče — najela je skebe,
s katerimi je mislila uničiti štrajk
in prisiliti delavce, da se vrnejo
na delo pod starimi pogoji. Toda
tej družbi se je pripetilo nekaj,
kar se je malokateri družbi pri-
petilo. Sedaj so namreč zaštrajkali
še skebje in se pridružili drugim
štrajkarjem. Samo en par skebov
ni hotelo iti na štrajk, toda bivši
skebje in sedaj štrajkarji so se
svoje bivše tovariše takoj pregnali,
nakar so se slednji morali od-
peljati proti Chicagi, od koder so
bili prišli. Družba je bila popred
zelo prevzeta in se nikakor ni ho-
tela ozirati na želje štrajkarjev,
enostavno zato, ker je imela zad-
osti štrajkolomecev. Sedaj je pa
stvar drugačna. Družba je kar čez
noč postala "gentlemanska", ter
prijazno uprašuje štrajkarje, pod
kakšnimi pogoji da bi se zopet
vrnili na delo.

Nestete milijone narodnega bo-
gastva spravljajo leto za letom
hipokratije v svoj žep. Ljudstvo,
to dobro ljudstvo pa mirno gleda,
kako se bogastvo steka kot mo-
gočna reka v žep posameznih
ljudskih vampirjev, — ogromna
množica se pa brez rdečega centa
v žepu valovi okoli velikanskih
tvornic, rudnikov in plavžev ter
milostno prosi kapitalistov dela
in jela.

Delavci, kateri grade novi most
za Northern železnico v Manda-
min, Iowa in kateri spadajo v ž-
lezostavbinsko unijo — so šli na
štrajk, ker jim bogata železniška
družba ni hotela povišati plače,
namreč 25 centov na dan. Družba
je seveda takoj najela skebe, ka-
teri so izključno sami Grki. Dru-
žba pri Grkih seveda ne bode imela
sreče. To že zaradi tega ne, ker
grški delavci niso navajeni drugih
kot najnavadnejših del s kram-
pom in lopato. Bogati potepuhi
imajo dober nos in dobro vedo,
katere delavce da se najlažje iz-
korišča. Zato je omenjena družba
dala povelje, da naj se povsod,
kjer je sploh mogoče, odslavi se-
danje delavce, katere naj se nado-
mesti s grškimi delavci. To znači,
da so slovenski delavci, kar se ti-
če razredne zavednosti, daleč pred
Grki.

Na glavni stan tesarske unije v
Indianapolis je došlo poročilo od
tesarske unije iz Corning, N. Y.,
da os tankajšni tesarji dosegli
višanje plače od 37½ do 42
centov na uro. Štrajk tesarjev
pa še traja v Toronto, Canada.

Delavci, kateri so zaposleni pri
cementnih delih v Edwardsville,
Ill., so šli na štrajk in zahtevali
povišanje plače 40 centov na dan
za navadne delavce, za tiste pa,
kateri imajo finejša in težja dela
(mešalec betona) pa 80 centov.
Delavci so bili le en par dni na
štrajku. Podjelniki so izprevideli,
da ne morejo dobiti drugih de-
lavcev, zato so delavcem izpolnili
njihove zahteve, nakar so se zopet
vrnili na delo.

V Sioux City, Iowa, so šli na
štrajk delavci, kateri so zaposleni
v Cudahy in Armonr klavnicah.
Štrajkarji zahtevajo povišanje
plače in regularni delavni čas. De-
lavci so do sedaj zaslužili manje,

kolikor je absolutno potrebno, da
se človek preživi, ter so morali
skoro vsaki dan delati nad časom,
ne da bi za isto dobili kaj plače.
Delavci so po navadi zaslužili
\$6.50 na teden, kdor pa je imel
19 centov na uro, takega so pa že
smatrali za gospoda.

Sufragetke, katere so imele svo-
jo konvencijo v Budapest na Ogr-
skem, so zaključile svoje zborova-
nje dne 20. junija, nakar so prire-
dile imponanten banket, katerega
se je udeležilo okrog 1.000 ljudi.
Na banketu so govorile delegati-
nje: — Döspart, Cobien, Sander-
son in predsednica od "Internat-
ional Woman's Suffrage Allian-
ce" Carrie Chapman Catt. Vse tri
govornice so pobijale militarizem,
ter kritizirale kongrese in senate,
kjer "the noble" gospodje nečesto
pripoznati ženskam nobenih pra-
vic. Za novo predsednico je izvo-
ljena Stanley McCormick iz Chi-
cago. Prostor, kje da se ima vršiti
prihodnji kongres, pa še ni dolo-
čen.

117 lokalnih unij v Kansas Ci-
ty, katere reprezentirajo okrog
15.000 organiziranih delavcev, bo-
dejo v kratkem sklicale skupni
shod, na katerem se bode morda
sklenil sklep, da se prične s štraj-
kom.

V Butte, Mont., so rudarji dne
24. junija praznovali 35letnico ob-
stanka tamošnje lokalne unije.
Lokal v Butte je eden najmočnej-
ših od "Western Federation of
Miners". Rudarji ta dan niso de-
lali, ter so obhajali splošen praz-
nik in se veselili uspehov, katere
so dosegli s svojo strokovno orga-
nizacijo.

Henry Houck, kateri je stano-
val na Lexington ave. v New Yor-
ku, nikjer ni mogel dobiti dela.
Ker ni imel dela, potem je popol-
noma enostavno, da tudi ni imel
denarja, s katerim bi si bil rad
kupil živeža za sebe, svojo ženo
in otročiče. Skrb pred lakoto ga
je prignala, da je začel krasti. Po-
licija mu je bila seveda hitro za
petami in sedaj ubogi siromak
lahko v ječi premišljuje, da delav-
cem ni dovoljeno krasti na drob-
no, pač pa se sme krasti na debe-
lo, to pa seveda v okvirju postav-
l.

V Detroit, Mich., je zaštrajkalo
1.000 delavcev, kateri so zaposleni
v tamošnji "Studebaker Corpora-
tion". Generalni ravnatelj J. M.
Gunn v svoji domišljavosti misli,
da so štrajk zakrivil organizator-
ji od I. W. W. V resnici je štrajk
izbruhnil edino zato, ker bogati
tvorničarji nimajo nikdar dosti
polnih žepov, delavce priganjajo
kot živino, ter jim namesto kruha
ponujajo kamen.

Krojaški delavci, kateri so bili
v Toronto, Canada, devet tednov
na štrajku, so dosegli vse zahteve,
katere so zahtevali. 3.000 kroja-
čev v Toronto je šlo zato na
štrajk, ker so bossi hoteli upeljati
odprte delavnice. Delavci so se te-
mu seveda uprli, ker so vedeli, da

organizirani v uniji zamorejo ko-
likor toliko varovati svoje intere-
se pred bogatini. Ker krojaški bos-
si niso mogli dobiti skebov, so mo-
rali, hoteli ali nehotel, priznati za-
hteve svojih uslužbencev, namreč
49urno delo na teden, pripoznanje
unije in sprejeti vse stavkarje zo-
pet na delo.

V New Yorku so v nekaterih
delavnicah, kjer se izdelujejo
spodnje obleke, delavci in delav-
ke na štrajku. Pred eno teh delav-
nic je dobila deklica Ida Berman
nekega moškega, kateri je šel
skebat. Deklica ga je nekaj časa
prosila, da naj nikar ne kazi de-
lavske solidarnosti in da naj opu-
sti delo. Ker je omenjeni šel vse-
eno na delo, mu je deklica rekla
"skeb". Mož se je čutil močno
užaljenega, ter je dotično deklico
tožil zavoljo razžaljenja časti.
Sodnik jo pokliče pred sebe in jo
vpraša, ako je v resnici temu
"gentlemanu" rekla "skeb".
Da, potrdi deklica, v resnici sem
to rekla, ta človek je "skeb" in
še prav "grd skeb". Sodnik je to
deklico, katera ni rekla drugega,
kot golo resnico, — obsodil na \$10
denarne globe.

V Ameriki je baje zajamčena
svoboda govora. Nekje mora biti
zmota, v ustavi ali pa pri tistih,
kateri bi ustavi protektirali usta-
vo. V Omaha, Neb., so zopet vrgli
v ječo osemnajst članov znane
unije I. W. W., kateri so se pre-
dizirali javno na ulici govoriti go-
voro in kritizirati modre kapitali-
stične odredbe. Vsekakor je s kon-
stitucijo velik trubl.

Brivski pomočniki se gibljejo po
celem vzhodu. Ravno kar so do-
segli svoje zahteve v Irvington,
sedaj so pa na štrajku v Newark,
N. J. Bossom je seveda bolj všeč,
ako imajo odprte delavnice, ker
na ta način svoje uslužbenec lažje
izkoriščajo, bodisi pri plači ali pa
pri času. Pomočniki pa seveda tu-
di niso tako neumni, da bi ne ve-
deli, kje da jih čevlji žuli. Zato
zahtevajo pripoznanje unije, kraj-
ši delavni čas in boljše plačo. Ne-
kaj brivskih bossov je že priprav-
ljenih, da izpolnijo zahteve svojih
uslužbencev, drugi pa še trdovrat-
no zagovarjajo odprte delavnice.
Ako bodejo štrajkarji solidarni
med seboj, potem jim je zmaga
zagotovljena.

Živo se tudi gibljejo delavci in
delavke v Newarku v tamkajšnjih
krojačnicah. V mesto so prišli or-
ganizatorji od "International La-
dies Garment Worker's Union",
kateri mislijo vse uslužbenec te
stroke v Newarku organizirati v
unijo. Delavci mislijo v kratkem
svojim delodajalcem predložiti
svoje zahteve. Ako jih gospodarji
ne izpolnijo, potem bode 11.000
delavcev in delavk svojim gos-
podarjem napovedovalo stavko, da
si tem potom pribore vsaj del te-
ga — kar je njihovo, ne pa gos-
podarjevo.

Čuvaji, kateri so nastavljeni pri
velikih newyorških stavbah, ho-
čejo iti na štrajk, ako jim miljo-
narji ne povišajo plače. Čuvaji so
se organizirali pred devetimi me-
seci v "Watchmen's Protective
Union", lakol 14378 A. F. of L.,
sedaj jih nad 3.000 spada v unijo
in imajo le od \$6 do \$7 tedenske
plače. Čuvaji zahtevajo dvanaest
urno delo in \$12 minimalne plače
na teden.

Glorijalni "četrti julij" je pri-
šel. Žepni patriotje bodejo zopet
imeli lepo priliko, da v imenu do-
movine "fulajo" tiste delavce, ka-
teri še ne znajo misliti s svojimi
možgani. Neumnost je, da bi se
navduševali za tisto domovino, ka-
tero imajo v žepih kapitalisti. De-
lavci si morajo še le izvojevati do-
movino.

Zakon za preosnovno denarnega sistema.

Demokratje še niso spravili za-
kona za revizijo carine na varno
pod streho, a že so prišli z drugo
nič manj važno predlogo v zvezni
zbornici. Prišli so s predlogo za pre-
osnovo denarnega in bančnega si-
stema. Predsednik Wilson je 23.
junija v drugi osebno nastopil v
zbornici in prebral svojo poslani-
co glede te predloge. Wilson hoče
— kakor je povedal v svoji poslani-
ci — da kongres takoj, čim bo
sprejel nov carinski zakon, vzame
v roke to predlogo in jo sprejme
v bistvu, kakršna je.

Predlogo so izdelali kongresnik
Glass, senator Owen in tajnik
zveznega zaklada McAdoo; pre-
dsednik Wilson in Bryan sta načrt
odobrila v celoti. Predloga določa,
da se cela republika razdeli na 15
regionalnih rezervnih distriktov
ali okrožij, v kolikor pridejo ban-
ke v poštev. Vsak distrikt ima
svojo upravo, a vse uprave stoje
pa pod centralno rezervno upravo
v Washingtonu. Ta centralna up-
rava sestoji iz deveterih članov;
tri člane volijo okrožne rezervne
zveze — bankirji — druge tri tvo-
rijo trije člani vladnega kabineta
in ostale tri imenuje predsednik.
Centralna uprava ima moč izdati
500 milijonov dolarjev, če pride
nujna sila in ta denar ne bo bazi-
ral na zlati rezervi, temveč na
vladnih, državnih in municipalnih
bondih in na komercialnih listinah.
Vse narodne banke morajo biti v
rezervnih zvezah po okrožjih in
posojila na zemljišča so omejena
na 50% zemljiške vrednosti in to
samo za dobo devet mesecev. To
so glavne točke te predloge.

Wilson je izjavil, da bo preosno-
vo denarnega in bančnega siste-
ma v smislu predloženega načrta
dal vladi v roke kontrolo nad
bankami in javnim kreditom. Ob-
enem izjavlja predsednik, da bo
taka preosnova, ako jo kongres
sprejme takoj za carinskim zak-
onom, onemogočila vsak poskus
kapitalistov povzročiti denarno
paniko in krizo, ker s tem bo de-
narni trust zadovoljen. Prvi hip se
to glasi jako lepo. Predloga sama
na sebi je navidezno nekaj popol-
noma drugega, kot pa nudi Aldrich-
chov načrt iz prejšnjega kongresa.
Da bo vlada kontrolirala banke in
gotovo množino krožečega denar-
ja potom centralne rezervne upra-
ve, je popolnoma umestno in že
davno potrebno, ali kdo more jam-
čiti, da bo kontrola dosledna, trd-
na? Kdo na kontrolira vlado? Ali
ne denarni trust? No, denarni
trust bo le obdržal svoje; izdal
bo svoj privatni denar kot doslej
in gospodaril nad kreditom v svo-
jih okrožjih. Razlika bo le ta, da
bo po novi osnovi trust razkasan
na več kosce — vsaj navidez.

Demokratje lahko vzakonijo ta
načrt, ker sedaj imajo moč. So-
cialisti vidimo v tem načrtu le kos
reforme, mogoče dobre reforme,
ali vendar malo, malo tistega, kar
je ljudstvu treba. Če bi bili socia-
listi v premoči v Washingtonu, re-
šili bi finančni problem s tem, da
bi odpravili privatno bankirstvo in
vpeljali izključno le vladne ban-
ke zaveze in le vlada sama bi sme-
la izdajati denar in nihče drugi. S
tem bi šele ljudstvo prišlo do svo-
jega, kar mu gre.

Ne hodite za delom v Porcu-
pine, Ontario, Canada. V Porcu-
pine so premogari na štrajku.

Štrajk v Bingham Canyon, U-
tah še vedno traja. Delavci, ne
hodite v ta kraj iskat dela, do-
kler ne bode štrajk končan. Bodi-
mo ljudje in bratje, ne pa izda-
jalci delavskih interesov. "Bing-
ham Miners Union, št. 67 W. F.
of M."

Iz naselbin.

ROCK SPRINGS, WYO.

Navala, oziroma naravnih zakon je, da se na spomlad vse vselejše giblje in deluje, kakor v okornih in neprijaznih zimskih časih. Regulacija narave s svojimi štirimi letnimi časi vred ima tudi velik vpliv na nas dopisovalce, — ne vse, pač pa take, kakor sem recimo jaz. Ni čuda torej, da sem tudi jaz nekoliko oživel, videč, kako živahno vrvenje je v celi prirodi, kakor tudi v življenju visoke kulture, v današnjem civiliziranem svetu. Vse to opazuje in premišljuje, sem se elegantno vsedel k pisalni mizi, prava kot kakšen učen in "talentiran" pisar sedanje dobe, ki zna poleg zanimivih novel in podučnih člankov raznega kroja in vsebine tudi kovati prav lepe, dušo očarajoče verz. Da pa jaz tudi skušam vrniti se v njih trop kot zaspan novinec, mi ne smete zameriti, soder, urednik, ker je po zakonih narave in nepisanih postavi ljudstva dovoljeno vsakemu smrtniku poskusiti svojo srečo, pa naj še vzame za predmet visoke gore, po katerih rastejo vitke jelke, se pasejo brhke srnice, katere zasleduje pogumni lovec čez pečine in propade ... ali pa divne livade ob morskem obrežju, po katerih se spreha kraljica ljubezni, ali pa izvoljenka skrivne ljubezni vsak večer ob zatonu solca ... Konečno pa moramo seveda — sodbo prepustiti svojim čitateljem in čitateljicam — ter poniti čakati, kakšna sodba zadene nas novince od naših starejših kolegov. Da mora, kdor hoče kaj veljati v našem tropu, proučevati tu di fiziologijo, geografijo in arheologijo in druge take teorije, vemo mi novinci dobro; vemo pa tudi, da ni vsak filozof, akoravno je imel priilke dovolj, pridobiti si takorekoč — višjo naobrazbo. Mi, delavci — težaki, ki se borimo z delom svojih rok za življenjski obstoj in poleg tega tudi nismo akademski naobrazeni, se zadovoljimo s skromnejšimi spisi; poleg tega pa seveda radi čitamo tudi kaj "višjega", da si na ta način nabavimo vsaj drobtine izobrazbe tam, kjer so navadno možgani ... Pa nehajmo o tem in pogledimo, če je kaj dogodkov in novic v našem tubornem mestu.

Da, marsikaj se je spremenilo v zadnjih časih. Najprej sem se namenil poročati o stališču "Slovenskega doma", katerega namestnik zgraditi letošnje leto. Sistem, katerega smo zavzeli tukajšnji Slovenci v tem oziru, je res najbolj praktičen in bratoljuben, dokazuje bratstvo, vzajemnost in slogu, ki je neomejena med družbi, kakor tudi med vsemi ljudmi slovenske narodnosti. Podpora, izobraževalna in dramatična društva so si omislila svoj lasten "Doma", ki bi služil vsem skupaj za seje, veselice in splošno izobrazbo. To krasno idejo smo vsi rodoljubi iz vsega srea pozdravili. Kako pa tudi ne, ker smo sprevideli, da nam je le potem bodočnost in izobrazba zagotovljena, če si zgradimo svoje lastno domovje, katero homo res lahko nazivali svojo in narodno lastnino. Da pa podjetje v resnici ostane vedno last narodova, smo sprevideli, da je treba narod združiti. To se je doseglo enostavno s tem, da so vsa društva stopila v medsebojno zvezo in si nadela nalogo, da zgrade tako poslopje, ki naj bi bilo dovolj obsežno za naše seje, zabave in igre. Odbor, ki ga je izvolilo ljudstvo in kateri ima v rokah vse poslovanje glede gradnje, kakor tudi inkorporacije, sestoji iz devetih članov. Tem odborom so pridruženi še posebej od društev voljeni delegatje, kateri takorekoč zastopajo interese svojih društev pri odborovih sejah "Slovenskega doma". To je najboljši sistem v danih razmerah. Vzemimo drugo primero: V kakem mestu je več društev. Ljudje sprevidijo, da je lastna dvorana neobhodno potrebna, pa se spomnijo: eno samostojno društvo naj se ustanovi in naj postavi dvorano, katera bo za vse. Da, to bi bilo. Ali, — cenjeni tovariši, — stvar je vsa prej kot priporočljiva. Dotično društvo bi postavilo dvorano in bi bilo gospodar čez njo. Vsa druga, že prej obstoječa društva, bi bila brez doma kot poprej. Plačevati bi morali za prostor toliko, kolikor bi lastniki zahtevali. Tako poslopje

bi se torej ne moglo imenovati "Slovenski Dom", kar bi tudi v resnici ne bilo, pač pa bi bil "business" dotičnega samostojnega društva, katerega niti najmanj ne treba. Društvo je že itak preveč, zakaj vstanavljate še nove, posebno take, ki so popolnoma v protislovju z združitvijo naroda? Če se že dela enkrat nekaj narodnega, se mora v prvi vrsti paziti na to, da tudi ostane narodno. Edina pot v tem je, da se misel na samostojno društvo enostavno opusti, objednem pa deluje na to, da se obstoječa društva združijo v tesno zvezo in si skupno volijo odbor, kaeremu se potem še pridele društveni delegatje. Ta skupščina naj bi bila potem vodilni faktor celega podjetja in uprave. To, cenjeni rojaki, so pravi in rodoljubni nazori! Na ta način smo se zjedini tudi tukajšnji Slovenci. Vsako društvo plačuje primeren vzot v zvezino blagajno "Slovenskega doma" — mesečno. To plačevanje bomo vzdrževala društva dokler bodo sama hotela, ker so društva gospodarji "Slovenskega doma". Odbor je le izvrševalni faktor danih navodil. Seveda bomo društva kot lastniki podjetja morala gledati tudi za dohodke glede gradnje in vzdrževanja nameravanega "Doma". Sicer smo pa na trdnem stališču in nam je zagotovljeno, da bo dvorana stala še letošnje leto. Za to potrebne lote imamo kupljene in tudi plačane. Prostora je dovolj, še porabili ne bomo vsega. Kapitala imamo pa tudi že čez šest sto dolarjev. Društvena vplačila znašajo \$62.50 mesečno. To je precej lepa podpora. Kadar se bo pričelo z gradnjo "S. D." upam, da bodo radodarni in požrtvovalni rojaki za korist narodovo radevolje zopet prispevali po svojih močeh. Kar sprevidimo, da je za korist in blagor naroda, nas samih in naše mladine, bomo gotovo z veseljem podpirali po svojih močeh, kajti to je zavest in ponos naroda sploh. Končno pa napravimo še kako veselico, kar tudi nekaj izda, če je dobro obiskana. Vidite torej, dragi rojaki, da imamo jasno bodočnost pred seboj. Samo sloge se držimo in pa pregovorja: "Zrno do zrna pogaja, kamen do kamna palača", pa bo kmalu stala krasna stavba s ponosnim imenom: "Slovenski Dom". Veselo se bomo zbirali pod lastno streho in omogočeno nam bo marsikaj, kar nam sedaj ni.

Ne morem si kaj, da bi na tem mestu ne izrekel priznanje in zaupnost vsem tovarišem odbornikom in društvenim delegatom, ki z nevrjetno požrtvovalnostjo izvršujejo svoje težavne posle. Naš predsednik, Mr. John Koshir, je moč na pravem mestu, kar je jasno dokazal na skupnih in odborovih sejah. Ne ozirajoč se na levo ali desno gleda na to, da je vse, kar se stori v splošno zadovoljnost ljudstva. On pravi: "Ker smo voz napregli, ga moramo peljati, pa magari, — če vse jermenje popoka. Iti moramo čez vse prepeade in premagati vse ovire in težkoče. Pokazimo, da smo močej!" Tudi jaz sem tega mnenja in sploh cel odbor. Kot tajnik "Slovenskega doma" in to od začetka, ko se je ta misel porodila, imam dovolj prilike celo stvar opazovati in natančno zasledovati. Priznati moram, da je odbor sedaj na pravi poti. Seveda je stalo precej truda, predno smo prišli do pravega stališča. Koliko sej, razmišljanja in razgovaranja je bilo treba, predno se je prišlo do definitivnega zaključka. Vse to se je doseglo s požrtvovalnostjo rodoljubov.

Voditeljem "S. D.", darovalcem in sploh vsem Slovincem in Slovenkam v Rock Springs in okolici pa kličem: "Bodimo složni! Ne dajmo se razdvojiti po želji naših nasprotnikov! Zavedajmo se, da je to naša in narodna stvar; — stvar, ki bode sedaj koristila nam, potem pa naši mladini. Mladina je narodova bodočnost. Narod, ki ne skrbi za svojo bodočnost, nazaduje sistematično! Zato pa držimo skupaj kot jednake verige in se o vsaki stvari lepo dostojno pogovorimo, kar nam bo ohranilo prijateljstvo in s tem zelo, zelo olajšalo težavno delo.

Tu vam podajam skromno pesmico na čast "Slovenskemu Domu":

Vai za naš "Slovenski Dom"
Se združimo Slovenci dragi,
In sleherni naj reče: "Bom
Za stvar in narod blagi!"

Al nismo dolgo že čakali,
Ne da bi začeli kaj?
A — le začetka smo se balil!
Se bojimo se ga zdaj! ...

Sedaj se ni več treba bati!
Le tako naj gre naprej;
Obrambo našo, up naš zlati,
V domu vidimo idej —

Enkrat mora se začeti,
Naj bo to že prej ali slej.
Svoj hočemo mi Dom imeti,
Kjer bo dvorana naših sej!

Idea ta je moje vloge,
Da naj združeno stvar se pelje.
Vas pa prosim bratske sloge —
Moje to so — srčne želje! —

Delavsko stanje se zadnje čase ni veliko spremenilo. Nekateri rovi delajo vsak dan, zopet drugi pa le polovico dni v tednu. Razmer tukajšnjih premogovih rorov ni mi treba opisovati. Vse premogor je itak približno vse, kakšne so. Omenim naj le, da se tukajšnje jame najbolj odlikujejo s tem, ker imajo zelo slabo ventilacijo. Je namreč tako slab zrak v rovih, da v več prostorih noče goreti olje in tako rabijo ponajveč takimenovane "corbide" svetilke (acetilenke). Državni nadzornik premogovih rorov je preveč popustljiv napram družbi. V glavnem državna zbornica sploh premalo gleda na premogorske razmere za časa zborovanja, to je — takrat, ko se kujejo zakoni. Delavci sodrugi! Dokler ne bomo volili močje v državno zakonodajo iz svoje srede, oziroma take, ki so jim znane delavske razmere in krivice, ki se nam godijo, toliko časa bode treba zdihovati pod jarmom raznih družb in drugih koristolovcev. Zato se pa združujemo v strokovne in gospodarske organizacije. Vadimo svoje možgane misliti: ne pa prodajati svojega prepričanja za kozarec pive, ali pa zgubiti ravnotežje, če ti kdo pove par sladkih ali pa malo več trdih, po domače rečeno: ako zroji nad teboj. Poslušajmo druge, toda v vseh slučajih rabimo le svoj razum. Vsi imamo razum in prosto voljo, zakaj torej postati duševni suženj drugega, nam po podobi in sestavi enakega bitja! ...

O ženitovanjskih in ljubezenskih zadevah pa za sedaj nimam kaj posebnega poročati. Jaz letos še nisem zaljubljen, vsaj tako ne, da bi imela kaka mlada potonka Eve s tem sitnosti, oziroma vedela kaj o moji ljubezni. Doživel sem že preveč porazov; v splošnem pa tudi ni tako lahko priti do blestečega imena: "zaljubljen". No, — pa to se že da napraviti. Da bi se ljubezen tudi vračala — tega pa še nisem doživel. Sicer se to nekam neverjetno sliši, pa je vendarle res, kajti to stvar sem povzel iz svojega zasebnega zapiska, ki vsebuje same fakte. Da pa iz svojega zapiska še kaj več skrivnosti ne izdam, sem se namenil, da zaključim te dolgovne otrobe na čast svoji utrujenosti in zaspanosti.

Pozdravljaajo in klanjajo se na vse strani ostajam vaš udani
Fran S. Tauchar.

Zakaj John to poletje ne nosi
slamnika?

Bil sem ravno na potu si kupiti slamnik in srečam kolega Johna. "Kam pa ti greš?" me vpraša. "Namenjen sem si poiskati trgovino, kjer bi dobil en slamnik za me." "Teško bode kaj, jaz sem si moral kupiti za enkrat klobuk. Obiskal sem šest trgovin, kjer sem upal dobiti slamnik z Union Label, a zaman. Ker pa skleskega blaga ne maram nositi, sem slednjič ta-le klobuk kupil. Upam, da bode prihodnje spomlad tudi slamniki dobili!"

"Kakor vidim, ga tudi jaz ne bom našel. Prihranim si trud in ostanem tudi v klobuku." Žalostno je, da v tako velikem mestu, kakor je Pittsburg ne moreš dobiti slamnika z "Union Label". Vzrok je mlačnost delavstva. Delavci, pomemajte enaka odločna postopanja in kmalu pride čas, ko bomo povzeli z lahkoto dohili mnijake izdelke — tudi slamnike. —

Delavci ustvarjajo bogastvo: Kapitalisti pa zapravljajo bogastvo.

Delavci v Minnesoti!

Vzemite vsi v znanje in si zapomnite, da pride novi odškodninski zakon v veljavo s 1. julijem t. l. Zakon zahteva, da se zglašajo po nesrečenec vsaj v 30 ih dneh po poškodbi pri mestnem tajniku in poročam tam vse podatke o neizgodi.

Ely, Minn.

Sporočiti hočem nekaj novic! — V rudnikih se dela še precej dobro. Plača za šurno delo v jami je od \$2.40 do \$2.85 na dan. Žalostno, a gotovo je, da prihajajo nekateri delavci poprej na prostor, kakor je treba. To delajo samo zato, da — so od "bossov" pohvaljeni, češ, kako so pridni. Kar nočejo pripoznati, da jim ni potreba hoditi poprej v jamo, predno pride njih čas. Raditega so še oni delavci, ki se držijo pravega časa, zmirljani od bossa, češ, da so lenuhi. Vse to je zavoljo podreptikov. Ali ne vidite, da s tem škodujete svojim tovarišem — sodelavcem!?

Veliko zanimanje je pri nas za združitev vseh naprednih jednot in zvez v eno samo — močno zvezo. Uganka je samo, kako priti do združenja. Nekateri pravijo, da bomo morali pri svobodomiselnih jednotah in zvezah nekoliko odjenjati od socializma. Mi socialisti pa trdimo, naj oni odnehajo od klerikalizma. Potem smo gotovo združeni, saj smo vsi delavci, — sužnji kapitalstov — bodisi v enem ali drugem poklicu. Jednote in zveze nimajo med seboj tudi J. S. K. J. ne. — Ako ima ena jednota večjo mošnjo, ima pa starejša in je bolj onemogla člane, ki bodo kmalu podlegli smrti. Majše jednote in zveze pa imajoše dosti mladih moči — ali članov, tako, da bo združenje gotovo uspešno. Tukaj se bo pokazalo, kaj vse za moremo storiti v slogi — ne glede na prepričanja posameznih.

V skupni zvezi bo izostalo vprašanje, kaj si in kaj nisi — Gotovo bodo Kranjci, a la Sojar in Pollak rekli, da smo se v drugo vero zapisali, ker smo se združili in se skupno podpiramo, — brez onih, ki želijo, naj se vsak za se pokori, si vsak sam pomaga. Superintendent — župan Trezona se dobro postavi. Začeli smo se mu odkrivati. Njegovi policaji znajo dobro loviti. Posebno pozornost imajo na tiste, ki so zoper ateta Trezona.

Za Slovenski Dom naznanjam vsem tistim, ki ste kaj prostovoljno darovali, da je ves tisti denar naložen v "First State Bank". Mr. Fr. Virant je blagajnik za Dom. Si Dom smo mislili sezidati prav na hitro; še to leto. To ne gre tako hitro. Najprej mora biti v to potreben denar tu.

Anorskim sodrugom čestitam o sprevedu pokojnega sodruga Antona Šerjaka. Bili ste neustrašni od strani Pollak-a in njegovih privržencev, saj vem, da jih je tudi na Aurori dosti.

Bodi blag spomin sodrugu Šerjaku!
S soc. pozdravom!

J. Teran.

Lorain, O.

V nedeljo, dne 22. m. m., je priredil slov. soc. klub št. 85 svoj piknik. Na piknik je prišlo večje število sodrugov iz Clevelanda. Sodrugi Gradisher in Kunhrič sta govorila o dlevaskemu položaju in soc. stranki. Oba govornika sta govorila svrno in prisotni so oba govora pazljivo poslušali. Piknik je dosegel popoln uspeh iz moralnega, kakor tudi s finančnega ozira. Smolo je imel le sodr. Geo. Petkovšek, tajnik soc. kluba. Ravno na ta dan v nedeljo dopoldne ga je obiskala gospa škorklja, ter mu je za spomin pustila čvrstega dečka. Sod. Petkovška je ta obisk iznenadil, to tem bolj, ker se je jako zanimal in deloval za popoldanski piknik. Ker je še mlad in ne pozna strahu, je z veseljem pozdravil novodošlece. Častitam!

Poročevalec.

Chicago, Ill.

Poročati hočem javnosti nekoliko o delavskih razmerah. Ker slišim večkrat ljudi govoriti: "Kdor hoče delati, če dobi delo," sem šla tudi jaz iskati dela in sem ga res tudi takoj dobila. Toda v dotični

tovarni, kjer sem delala in kjer tudi vsakdo dobi delo, kdor hoče, sem se prepričala, v kakšnih razmerah se mora delati. Bilo je v tovarni za bombone, Bunte Bros. Dela se9 in 1/2 ur na dan. Moški in ženske delajo za zelo sramotno plačo in sicer moški za \$9 do \$10, ženske za \$6—\$7 tedensko. Tu kar mrgoli priganjačev. Najhujši je nadzornik, ki je sodrugi Bunte bratov. Ta teka sem ter tja, od stroja do stroja, od skupine do posameznika-delaveca, oziroma delavke — ter vpije, kot bi ponorel. Ljudje se kar tresejo pred njim. Nihče ne sme spregovoriti besede. Človeku se zdi, kakor bi bil v ječi. Kdor hoče v takih razmerah delati, mora pozabiti, da je človek, Tu delajo ljudje raznih narodnosti: Italijani, Grki, Ogrji, Poljaki in veliko ogrskih Slovencev in Slovenk. Ti zadnji so postali prava molzna kravica velikomestnemu župniku čikaškemu. Ta je zdaj zopet priredil velik lov na dolarje. Naredil je celo tarif, koliko mora kdo darovati. Kako pa se hoče ta degenerirana izdajalska duša norčevati v svojih sanjskih bukvah nad inteligentnimi delavci, ko piše: "Nekateri ljudje so hodili po par let v šolo in berejo vsaki dan časopise, ter se imajo za grozno učene in izobražene. Zato pravijo v svoji domišljavosti, da so za vero preučeni!" Tako slišite govoriti o delavcu, ki cel dan prebije v delavnici in cel dan vinti svoje orodje rokodelsko, ter leto in dan trdo dela s svojimi rokami. Norčuje se iz pridnih delavcev, ko vsak poedini v eni uri stori več koristnega za človeško družbo, kakor pa črna banda — v celém življenju.

Nedavno tega je nemški cesar Viljem II. praznoval 25. letnico svoje vlade nad nemškimi narodi. Rimski papež, Jože Sarto, poglavar rimsko-katoliške cerkve, je bil prvi, ki je poslal častitko in svoj papeški blagoslov človeku, ki ni niti katoliške vere, kateri po dogmah rimsko-katoliške vere niti zveličan ne bo. Ha, tukaj smo skupaj, vi potuhujenci hierarhije. Kdaj pa pošlje papež svoje častitke organiziranemu delavstvu? Tako vidimo, da je vsa cerkvena črna banda s papežem povrh v zvezi in tesnem prijateljskem objemu s kronanimi in nekronanimi denarnimi mogotci. Tu n' nobene razlike med vero in narodnostjo, samo da se udobno in v luksusu živi na račun onih, ki pridno delajo dan za dnem. Delavci, vam je zgotovljen mir in veselje — onkraj groba!

Papež, sv. oče, pa se boji nebeškega veselja po smrti. Vedno ima ob svoji strani najboljše zdravnike in profesorje, da ga še odtegnejo smrti, ker je na svetu vsekar boljše živeti. Ako človek tako premišljuje in ako ima pošteno srce, mora priti do zaključka, da je socializem pravi in edini nauk za trpeče in izkoriščano ljudstvo. On je edino sredstvo v dosegu vesoljnega blagostanja in pravice. — Zatorej ne bodimo sebični in nevedni. Učimo se drug od drugega. Učimo se socialističnih nauk. Razširjajmo jih od ust do ust. Branimo jih pred vsemi sovražniki. Kdor pozna socialistične nauke in se z njimi strinja, ta gotovo ne bo dopustil, da bi jih kdo blatil in teptal nemoteno. Da, braniti moramo stvar, za katero se borimo — ne s pestjo ali nasiljem — temveč — z dostojno besedo. Borimo se neustrašeno za pravico, dokler ne zmagamo, ker krivica mora pasti. — Prej ali slej bo zasijala zarja boljše bodočnosti, — ako ne nam, pa vsaj našim potomcem. Zato kličem posebno vam slovenske matere: "Ne učite svojih otrok o strahovih in drugih verskih bajkah, katere so nas učile naše matere. Mi jim ne zamerimo, ker vemo, da niso nič drugega vede in slišale, kakor ono, česar so se učile v cerkvi. Kakor so bile same vzgojene, tako so tudi nas vzgajale. Dandanašnji smo pa tudi me žene preganjane iz kraja v kraj, kakor pravi pregovor: "S trebuhom za kruhom". In vse to zaradi krivičnega sistema v starem kraju, kakor tudi tukaj v Ameriki. Zato lahko razumemo današnji položaj. V tem smislu ne glede preteklosti, pač pa bodočnosti v obraz, vzgajajmo svoje otroke v duhu socializma, da tako lažje in prej pridemo do cilja, za katerim stremimo vsi izkoriščani.

Slava socializmu!

Fanie Wegelj.

West Mineral, Kans.

Marsikateri dopisnik opiše najprej kraj in naselbino. Jaz to opustim, ker je naselbina že marsikomu znana. Manj so znana nazadnjaštva tukajšnjih nekaternikov. Tu imamo še ljudi, ki mislijo, da so izobraženi a sega njih izobrazba še za 500 let nazaj — v srednji vek. Naj omenim slučaj, ki se je zgodil tu 3. in 4. junija t. l. Dne 3. junija se je vstrelil tu ob 4ih pop, neki z premogor, imenom Frank Matelko. Ta je bil član A. S. B. P. D. št. 4. Mineral. Mislim, da je nepotrebno opisovati, kaj ga je dovedlo do samomora. To si vsak razredno zaveden delavec lahko sam predstavlja. Frank Matelko je pripadal torej zgoraj omenjenemu društvu. To bi mu moralo prirediti dostojen pogreb, kar stori vsakemu drugemu svojem članu.

Pravila ne predpisujejo ničesar posebnega o nasilni ali o naravni smrti članov.

Nobenega razločka ni, kako nastane smrt. Društvo mora vsakega člana v vsakem slučaju dostojno spremiti k zadnjemu počitku. Tukajšnje društvo tega ni storilo. Kdo je temu kriv?

Lahko razumemo, da so to nekateri kričeji klečeplazci, ki majo še vedno pri nekaterih nezavednih ljudih prvo besedo. Tudi zdaj se je zgodilo, kakor so ti hoteli.

Skoro vsak, — nekoliko zaveden človek — se je zgrgal nad takim postopanjem nekaterih članov omenjenega društva. Ravno, ko pišem ta dopis, začujem nekako drvenje, nekak ropot — iz este. Tudi nekak neprijeten duh mi prihaja od vzhodne strani sem pod nos. Radoveden, kaj mora to biti, se odločim, da grem pogledati.

Prišel sem na mesto, kjer se je najbolj dvigal cestni prah. Kaj mislite, kaj sem zagledal? Tri rože iz papeževaga vrta —! Imena teh rož mi niso znana. Naj torej izostanejo. Takoj sem bil na jasnem, odkod je prihajal tisti ostudni duh —

Ha, v kakšnih divjih skokih so drville tiste pobožne dušice vernih klečeplazcev — za rožicami, ki so prišle v Mineral po \$. Za dolarje so delili potem nekako mazilo, o katerem se pa ne ve, kakšne koristi prinaša nevednemu ljudstvu.

Toliko se pa pač lahko razvidi iz dotičnega mazila, da tiči v njem misel in želja delavskih izkoriščevalcev — kapitalistov. Ljudstvo naj bi ostalo po njih želji še nadalje nevedno in neumno v prid in korist nenasitnemu molohu.

Delavci, trpin, ki želite sebi in svojim družinam boljše bodočnosti, ne nusteite se slepti od ničvrednih reči, ki nimajo pomena ne za vas, ne za vaše otroke.

Stopite v vrsto razredno zavednega delavstva, pod simbol socializma, iz bode vas in vaše družine osvobodil verig kapitalistov.

Opazovalec nezavednosti.

Brereton, Ill.

Tem potem naznanjam, da je umrla rojakinja Franciška Mravljica v Canton bolnišnici dne 20. t. m. Bila je doma iz Idrije. Bolehala je kakih 6 mesecev. Dosegla je starost 54 let.

Dasi ni imela tu svojcev, se ji je priredil vseeno dostojen pogreb. Udeležili so se ga skoro vsi tukajšnji rojaki in ji izkazali zadnjo čast.

Naj spava mirno v tuji zemlji!
Pozdrav sodrugom in sodruginjam!

Fanie Petje.

De Pue, Ill.

Tu Vam pošiljam naročnino za sedem novih naročnikov, ki so pristopili v naše bojne vrste. Želje bi, da dobi "Proletarce" vedno več novih naročnikov, saj je on najodločnejši list, ki se bori proti našemu sovražniku kapitalizmu.

Apeliram na vse soodr. našega kluba, naj delujejo in agitirajo zanj tako dolgo, da bo sleherni Slovencev v naših naselbinah naročen nanj.

Ako bo več naročnikov na list, bo tudi klub dobil več članov.

V nedeljo, 22. junija smo imeli klubovo sejo. Obiskali so nas trije soodrugi iz La Salle, namreč: V. Obit, M. in Karol Strohen.

Hvaležni smo jim za njih trud in tudi za nauke, ki so nam jih dali.

S soc. pozdravom!

M. Omerza.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA

PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908.

Inkorporirana 12. aprila 1909 v državni Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URAĐNIKI:

Predsednik: FRAN PAVLOVIČ, box 705, Conemaugh, Pa.
Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 3, box 91a, West Newton, Pa.
Tajnik: ALOJZIJ BAYDEK, box 187, Conemaugh, Pa.
Pomožni tajnik: IVAN PROSTOR, box 120, Export, Pa.
Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Pomožni blagajnik: JOSIP MARINČIČ, 3536 E. 80 St., Cleveland, Ohio.

ZAUPNIK:

ANDREJ VIDRIH, box 523, Conemaugh, Pa.

NADZORNIKI:

VILJEM SITTER, 1. nadzornik, Lock box 57, Conemaugh, Pa.
FRAN TOMAŽIČ, 2. nadzornik, box 187, Conemaugh, Ind.
NIKOLAJ POVŠE, 3. nadz., 1 Craib st., Numrey Hill, N. S. Pittsburg, Pa.

POROTNIKI:

IVAN GORŠEK, 1. porotnik, box 2121, West Mineral, Kansas.
JAKOB KOČJAN, 2. porotnik, box 187, Conemaugh, Pa.
ALOJZIJ KARLINGER, 3. porotnik, box 87 Girard, Kansas.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

S. A. E. BRALLIER, Greeve st., Conemaugh, Pa.

Uradno glasilo: PROLETAREC.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošni, pošiljati vse dopise in denar, naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja glasom pravi, edine potnišni; Expressnih; ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo urad glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

IZ URADA GLAVNEGA TAJNIKA.

Conemaugh, Pa., dne 23. junija 1913.

Mesečina za mesec julij 1913 znaša za prvi in drugi oddelek po \$1.25, za tretji oddelek po 75c, ter za otroški oddelek po 15c.

Z dnem 1. julijem nastopijo novi glavni odborniki, katerih naslovi so navedeni zgoraj. Vsa društva in članje se morajo opozarjati, da se v vseh zveznih zadevah obračajo na iste. Uradnike krajevnih društev se posebno se opozarja na način pošiljanja denarja; kajti glasom novih pravil se ima ves denar pošiljati glavnemu tajniku, toraj ne več glavnemu blagajniku, kot do sedaj. Denar mora biti poslan potom poštne nakaznice (Post Office Money Order), bančne nakaznice (Bank Draft), ali pa expresne nakaznice (Express Money Order), ker se privatni čeki ne smejo sprejemati. Prejel sem par prasnja, ako se bode še v naprej lahko plačevalo s čeki, ter tem potom naznanjam, da je to proti pravilom, a omenim, da kadar ima na banki kaj denarja, bodisi na čekovni ali hranilni račun, dobi od iste banke na željo "Bank Draft" običajno brezplačno, ter toraj ne bode dotično društvo prav nič obteženo z dodatnimi stroški, kot omenjeni sobrat navaja. Drugi sobrat omenja, da je za njega plačevanje, oz. pošiljanje denarja vedno prilijče je potom navadnega čeka, ker ima potem v svoji čekovni knjigi vpisano, kdaj in koliko je poslal. To je sicer res, a moramo vpoštevati, da glavni tajnik glasom pravi privatnih čekov niti prejemati ne sme. Ako pa napišete svoj ček, ga nesite na banko, ter zamenjajte za bančni draft.

Pri vseh pošiljanjih zabtevajate, da se na nakaznico za pisar razum imena tudi naziv kot n. pr.: PAY TO THE ORDER OF LOUIS BAYDEK, SECRETARY, S. D. P. Z. stim društvam, katera pošiljajo denar potom poštne nakaznice, bode glavni tajnik poslal tiskane položnice, na katero bode treba zapisati samo še vsoto, ter predložiti v poštne uradu z denarjem vred v dosego poštne nakaznice.

Istočasno, ko pošlje društvo eno mesečno poročilo z denarjem vred tajniku zveze, mora poslati 1 poročilo tudi blagajniku, da ima tako tudi glavni blagajnik poročilo zakaj in koliko je bilo poslanega.

Upam, da bodo uradniki krajevnih društev upoštevali gornje pojasnilo, ter tako olajkali poslovanje med društvi in glavnim uradom.

S sbratskim pozdravom,

VILJEM SITTER, tajnik S. D. P. Z.

PREMEMBE PRI KRAJEVNIH DRUŠTVIH.

Prislopi člani in članice k društvu:

Boritelj, šte. 1. — Siromašče Mihael, e. št. 3851, Siromašče Marija, e. št. 3852, Glaviš Ivan, e. št. 3924, Gliha Fran, e. št. 3597, Jerovšek Fran, e. št. 4012, vsi v prvi oddelek; Krelbelj Marija, e. št. 3895, Krelbelj Anton, e. št. 3894, Krelbelj Marija, e. št. 3983, v otr. oddelek.

Pomočnik, šte. 2. — Železnik Jožef, e. št. 3887, Gorenc Alojzij, e. št. 3953, Virant Anton, e. št. 3934, Tomson Jožef, e. št. 3935, vsi v prvi oddelek.

Zavedni Slovenec, šte. 4. — Franca Bajt, e. št. 3848, Stupič Jakob, e. št. 3925, oba v prvi oddelek.

Avstrija, šte. 5. — Zakšek Ivan, e. št. 3849, Turk Alojzija, e. št. 3853, Pirc Mihael, e. št. 3854, Ribič Marija, e. št. 3973, Prah Fran, e. št. 3974, vsi v prvi oddelek. Prižič Mato, e. št. 3937, v drugi oddelek. Turk Marija, e. št. 3855, Sabadin Mihael, e. št. 3938, oba v otroški oddelek.

Edinost, šte. 7. — Mladenč Vinko, e. št. 3780, Zatezalo Milica, e. št. 3852, oba v prv oddelek. Strajnar Martin, e. št. 4011 v drugi oddelek.

Planinski Raj, šte. 8. — Korjan Jožef, e. št. 3856, Selan Mihael, e. št. 3867, Osterman Anton, e. št. 3872, Bergant Luka, e. št. 3911 vsi v prvi oddelek.

Zavedni Stajere, šte. 9. — Balt Anton, e. št. 3874, Jankovič Alojzij, e. št. 4022, oba v prvi oddelek.

Jasna Poljana, šte. 10. — Zevnik Johan, e. št. 3425, v prvi oddelek.

Zarja Svobode, šte. 1. — Heršič Josip, e. št. 3876, Heršič Marija, e. št. 3877, Strle Marija, e. št. 3879, Samec Marija, e. št. 3890, Jernejčič Julijana, e. št. 3983, Dolez Ana, e. št. 3884, vsi v prvi oddelek. Naglič Frank, e. št. 3878, Strle Ivan, e. št. 3880, oba v otroški oddelek.

Moj Dom, šte. 14. — Menart Alojzij, e. št. 3884, Sajko Lovrene, e. št. 4003 oba v prvi oddelek.

Slovan, šte. 15. — Verbič Anton, e. št. 3857, Kolan Frank, e. št. 3986 oba v prvi oddelek.

Zvon, šte. 18. — Satler Ana, e. št. 3834, v prvi oddelek.

Nada, šte. 20. — Vargo Ivan, e. št. 3975, v prvi oddelek.

Sokol, šte. 21. — Gustarin Ivan, e. št. 3774, Martinšek Anton, e. št. 3873, oba v prvi oddelek.

Od boja do Zmaga, šte. 22. — Žakel Alojzij, e. št. 3869, Grane Ivan, e. št. 3870, Fabjančič Mihael, e. št. 4009, vsi v prvi oddelek.

Slovenski Bratje, šte. 23. — Endris Martin, e. št. 3977, Maroška Viljem, e. št. 3978, Mlekuž Anton, e. št. 3980, Kenda Marija, e. št. 3981, Ražič Luka, e. št. 4015, Benčič Andrej, e. št. 4016, Pajntar Anton, e. št. 4017, vsi v prvi oddelek. Mlekuž Anton, e. št. 3979 v prvi oddelek.

Ilirija, šte. 24. — Obratovič Jurij, e. št. 3883, v prvi oddelek.

Delavec, šte. 25. — Kavčič Anton, e. št. 3922, Bernard Andrej, e. št. 3923, Semič Maks, e. št. 3987, vsi v prvi oddelek. Porenta Pavel, e. št. 3964, v drugi oddelek.

Jutrzanja Zarja, šte. 29. — Verhove Alojzija, e. št. 3889, Dolez Fran, e. št. 3988, oba v prvi oddelek.

Trpin, šte. 30. — Strančič Urban, e. št. 3909, Koluža Jožef, e. št. 3910, Putar Anton, e. št. 3921, Zidar Jožef, e. št. 3993 vsi v prvi oddelek.

Sloga, šte. 31. — Malovač Anton, e. št. 4004, Grl Martin, e. št. 4005, Udovič van, e. št. 4006, vsi v prvi oddelek.

Zeleni Vrt, šte. 32. — Zupančič vaon, e. št. 3735, v drugi oddelek.

Slovenska Zastava, šte. 33. — Sadar Jožef, e. št. 3866, Majdič Marija, e. št. 3903 oba v prvi oddelek.

Edinost, šte. 34. — Jelovčan Jožef, e. št. 3881, v otroški oddelek.

Planinski raj, šte. 35. — Bombaš Anton, e. št. 3902, Šček Fran, e. št. 3905, Paul vana, e. št. 3957 vsi v prvi oddelek.

Združitelj, šte. 36. — Gleš Franjo, e. št. 3939, Pavlič Ivan, e. št. 3940, oba v prvi oddelek. Režef Zofija, e. št. 3850, Severinae Nikola, e. št. 3927, Severinae Ivan, e. št. 3928, v otr. oddelek.

Ljubljana, šte. 37. — Hrbljan Jožef, e. št. 4000, v prvi oddelek. Perna Jernej, e. št. 4001, v drugi oddelek.

Dobri bratje, šte. 38. — Pavlič Ivan, e. št. 4013, Mestnik Kristijan, e. št. 4014, oba v prvi oddelek. Bende Marija, e. št. 3793, v otroški oddelek.

Orel, šte. 40. — Likar Jakob, e. št. 3596, Repovš Josip, e. št. 3945, Mela Peter, e. št. 3946, Jakoš Josip, e. št. 3947 vsi v prvi oddelek.

Jutrzanja Zora, šte. 41. — Lindiš Anton, e. št. 3912, Šubič Jakob, e. št. 3913, Perhacev Alojzij, e. št. 3914, vsi v prvi oddelek.

Triglav, šte. 44. — Delost Jožef, e. št. 3918, Pavlovič Paul, e. št. 3919, Sl-ve Frank, e. št. 3920, vsi v prvi oddelek.

Mirni Dom, šte. 45. — Matiljan Anton, e. št. 3944, v prvi oddelek.

Clevelandke Slovenke, šte. 49. — Vitigaj Antonija, e. št. 3808, v prvi oddelek.

Planinska Vijolica, šte. 53. — Matko Jožef, e. št. 3929, Dolgan Anton, e. št. 3932, Rotar Luka, e. št. 3933, Čepirio Ivan, e. št. 3934, Žnidariš Jožef, e. št. 3935, Čepirio Jožef, e. št. 3936 vsi v prvi oddelek.

Vrh Planin, šte. 55. — Kukliš Jožef, e. št. 3901, Valenčič Anton, e. št. 3956, oba v prvi oddelek.

Skala, šte. 56. — Štrokl Jožef, e. št. 3794, Bočter Ivan, e. št. 3982, Simončič Alfons, e. št. 3985, Šetina Ivan, e. št. 4018, Knave Alojzij, e. št. 4019, vsi v prvi oddelek.

Rudar, šte. 58. — Bašelj Ivan, e. št. 3952, v prvi oddelek.

Slovenski Fantje, šte. 59. — Oneček Franc, e. št. 3814, Vlahinja Gabrijel, e. št. 3817, Kopjar Fran, e. št. 3892, v prvi oddelek.

Moonrunski Trpin, šte. 60. — Jager Jakob, e. št. 3926, Svete Anton, e. št. 4007, oba v prvi oddelek.

Napredni Slovenci, šte. 61. — Rajkovič Gregor, e. št. 3904, Hovart Mike, e. št. 3915 oba v prvi oddelek.

Slovenke Sokolice, šte. 62. — Marija Lukek, e. št. 3906, Cerar Ana, e. št. 3907, Okoren Franciška, e. št. 3908, Gajšek Rozalija, e. št. 3965, Breclnik Franciška, e. št. 3966, Šetine Ana, e. št. 3967, Lauše Franciška, e. št. 3968, Lubi Marija, e. št. 4008, vse v prvi oddelek.

Adamšč in Lunder, šte. 63. — Kuznec Ivan, e. št. 3950, Kocjanšč Marija, e. št. 3951, Grum Terezija, e. št. 4020 vsi v prvi oddelek.

Bratoljub, šte. 64. — Jeraj Frank, e. št. 3917, Potišek Alojzij, e. št. 3958, Klasin Simon, e. št. 3959, Dolenc Jožef, e. št. 3960, Lončariš Vincenc, e. št. 3961, vsi v prvi oddelek.

Delavec, šte. 65. — Seppich Nino, e. št. 3898, Mohorovič Fran, e. št. 3899, v prvi oddelek. Wlah Olga, e. št. 3901, Wlah Ivan, e. št. 3992, v drugi oddelek.

Kosciuszko, šte. 72. — Kwarny Jožef, e. št. 3858, Szymon Jochneki, e. št. 3895, Jakubiec Mihael, e. št. 3896, Jachneki John, e. št. 3861, Polyniak Jan, e. št. 3862, Dutka Wladyswat, e. št. 3863, Bialek Jožef, e. št. 3941, Krupski Frank, e. št. 3942, Janota Jan, e. št. 3989, Kubony Peter, e. št. 3990, vsi v prvi oddelek.

Pod Triglavom, šte. 73. — Hafner Alojzij, e. št. 3900, Šabee Jernej, e. št. 3969, Klemenč Fran, e. št. 3970, Berila Ivan, e. št. 3971, Skoran Paul, e. št. 3972, vsi v prvi oddelek.

Kranjski Prijatelj, šte. 74. — Rus Anton, e. št. 3871, v prvi oddelek.

SUSPENDIRANI ČLANI(CE) V MESECU MAJU, PRI DRUŠTVU.

Boritelj, šte. 1. — Fink Fr., e. št. 12, Zajec Fr., e. št. 1212, Pakj Alojzij, e. št. 1305, Groznik Anton, e. št. 1825, Pap Tom, e. št. 1826, Vindiš Geo, e. št. 2678, Vindiš Marija, e. št. 2679, Klančar Geo, e. št. 3668, Perko Fran, e. št. 29, Perko Ivana, e. št. 2523.

Avstrija, šte. 5. — Zemljak Fran, e. št. 167.

Edinost, šte. 7. — Klobučar Ivan, e. št. 3009, Vučalič Valentin, e. št. 2919, Vrabec Stefan, e. št. 3379, Vučalič Rade, e. št. 3479.

Danica, šte. 12. — Komovč Martin, e. št. 2119, Stanislav Josip, e. št. 1702, Pažuh Josip, e. št. 2392, Volanšek Fran, e. št. 2859, Maliha Nikola, e. št. 3033, Božički Karol, e. št. 3757, Jerab Fran, e. št. 661.

Večernica, šte. 13. — Obreza Fran, e. št. 3103.

Moj Dom, šte. 14. — Briški Martin, e. št. 3021.

Nada, šte. 20. — Gore Jožef, e. št. 2880, Ustar Ivan, e. št. 2451.

Slovenski Bratje, šte. 23. — Skube Alojz, e. št. 1649, Frajgenšert Josip, e. št. 2470, Boštjančič Ivan, e. št. 3089, Černe Anton, e. št. 3151, Zidar Matevž, e. št. 3152, Straka Fran, e. št. 1153, Božič Ivan, e. št. 2986, Brataničert Ivan, e. št. 3093, Friuna Fran, e. št. 3149, Urbar Fran, e. št. 1052, Kogovšek Karol, e. št. 3456, Korele Ivan, e. št. 2155.

Miroslub, šte. 27. — Mastnak Mih., e. št. 792, Plestenjak Fr., e. št. 2607.

Habzburški Sinovi, šte. 28. — Tušek Alojzij, e. št. 3827.

Trpin, šte. 30. — Mauzer Ivan, e. št. 1713.

Sloga, šte. 31. — Sajn Valentin, e. št. 936, Logar Ivan, e. št. 1583.

Sokol, šte. 39. — Juraž Mihel, e. št. 3734.

Orel, šte. 40. — Zeliger Marija, e. št. 3660, ranje Jakob, e. št. 1369, Zelinger Josip, e. št. 3661.

Jutrzanja Zvezda, šte. 41. — Novak Fran, e. št. 1898, Miklavž Anton, e. št. 1753, Novak Ivan, e. št. 2970, Čelhar Josip, e. št. 3244, Bradšč Josip, e. št. 3691.

Mladi Slovenci, šte. 42. — Žitnik Jožef, e. št. 1797, Turar Fran, e. št. 1904.

Triglav, šte. 44. — Petek John, e. št. 1817.

Clevelandke Slovenke, šte. 49. — Miklavž Franciška, e. št. 2091, Kastelec Franciška, e. št. 2167, Tekavčič Franciška, e. št. 2166, Mavsar Kati, e. št. 2163, Marinič Marija, e. št. 2432, Kastelec Ivana, e. št. 2512, Priun Franciška, e. št. 2857, Goršič Uršula, e. št. 8085, Plut Helena, e. št. 3311, Rangus Marija, e. št. 3496, Oblak Lucija, e. št. 3501, Papeš Marija, e. št. 3499, Beve Franciška, e. št. 3500, Oblak Neža, e. št. 3495.

Planinska Vijolica, šte. 53. — Predanič Martin, e. št. 3624, Žnidariš Marija, e. št. 2238, Batišta Jožef, e. št. 2237.

Napredni Slovenci, šte. 61. — Smijane Rado, e. št. 3515, Lazič Stefan, e. št. 3277, Katočič Pajo, e. št. 3064.

Slovenske Sokolice, šte. 62. — Črne Franciška, e. št. 2803, Pikš Marija, e. št. 2806, Šega Marija, e. št. 2810, Žagar Neža, e. št. 3207.

Bratje Trdno Stojmo, šte. 65. — Zgone Fran, e. št. 386, Lahinar Ivan, e. št. 3225.

ČRTANI ČLANI(CE) V MESECU MAJU PRI DRUŠTVU.

Avstrija, šte. 5. — Šušteršič Jožef, e. št. 167.

Združeni Slovenci, šte. 19. — Aubelino Fran, e. št. 1998.

Slovenski Bratje, šte. 23. — Zidar Marijeta, e. št. 2365, Hiti Jožef, e. št. 3255, Sterle Alojz, e. št. 2568.

Ilirija, šte. 24. — Bakšič Lo., e. št. 1533.

Delavec, šte. 25. — Oblak Alojz, e. št. 2618.

Trpin, šte. 30. — Turšič Alojz, e. št. 1391.

Slovenska Zastava, šte. 32. — Kaus Anton, e. št. 1031.

Združitelj, šte. 36. — Lukanič Stefan, e. št. 3318, Mihael Basar, e. št. 2754.

Jutrzanja Zvezda, šte. 41. — Glivar Fran, e. št. 3687, Špalar Ivan, e. št. 3395.

Clevelandke Slovenke, šte. 49. — Urigelj Alojzija, e. št. 3698, Maver Marija, e. št. 2511.

Planinska Vijolica, šte. 53. — Debeve Andrej, e. št. 3126.

Moonrunski Trpin, šte. 60. — Šink Ivan, e. št. 729.

ODSTUPLILI ČLANI(CE) V MESECU MAJU OD DRUŠTVA:

Bratstvo, šte. 16. — Bradel Simon, e. št. 1635.

Delavec, šte. 25. — Eržen Ivan, e. št. 2149.

Slovenski Bratje, šte. 47. — Babič Ivan, e. št. 1856.

Čaven, šte. 57. — Kečevan Anton, e. št. 3524, Novak Matevž, e. št. 2592.

Napredni Slovenci, šte. 61. — Leskovec Fran, e. št. 2784.

ZOPET SPREJETI V DRUŠTVO:

Boritelj, šte. 1. — Fele Tom, e. št. 126.

Zavedni Stajere, šte. 9. — Urankar Ralp, e. št. 3498, Urankar Peter, e. št. 2490, Povše Mike, e. št. 3728.

Danica, šte. 12. — Rozmeva Fran, e. št. 148.

Slovenski Bratje, šte. 23. — Pifolt Ivan, e. št. 618, Jeretina Fran, e. št. 2983, Žavbi Josip, e. št. 2982.

Delavec, šte. 25. — Šifer Fran, e. št. 1698, Hafner Jernej, e. št. 780.

Slovenska Zastava, šte. 33. — Kos van, e. št. 1083, Stucin Fran, e. št. 1041, Kukovič Karol, e. št. 1916.

Dobri Bratje, šte. 38. — Zajec Fran, e. št. 3002, Blišč Alojzij, e. št. 3164.

Jutrzanja Zvezda, šte. 41. — Unak Ivan, e. št. 3689, Boben Ivan, e. št. 3538.

Mladi Slovenci, šte. 42. — Kladnik Ivan, e. št. 3705.

Slovenski Bratje, šte. 47. — Malijurec Josip, e. št. 2944.

Clevelandke Slovenke, šte. 49. — Godec Marija, e. št. 2672, Frihne Marija, e. št. 2077, Simončič Jos, e. št. 2079, Šćinkovec Marija, e. št. 2377, Gregorič Terezija, e. št. 3696.

Moonrunski Trpin, šte. 60. — nava Alojzij, e. št. 2677.

Slovenske Sokolice, šte. 62. — Bažnik Marija, e. št. 3115, Dimnik Marija, e. št. 3483, Peterlin Marija, e. št. 2890, Gorenje Ana, e. št. 3015, Kavček Marija, e. št. 3013, Smok Marija, e. št. 2805.

PRESTOPLI ČLANI(CE) V MESECU MAJU.

Od dr. Zarja Svobode, šte. 11. — Jakob Korošec, e. št. 3465 k dr. Avstrija, šte. 5.

KAPITALISTIČEN RAZVOJ.

Ena najznamenitejših posebnosti kapitalističnega proizvodnje je koncentracija proizvodnih sredstev.

Začela se je v trenutku, ko se je polagoma odcepalo posamezno ročno proizvodnjo od manufakture. Z upeljavo strojev je pravi hitro rastla. Vedno večji obseg je začela zavzemati z razširjanjem in spopolnjevanjem občil. Danes stoji že na tako visoki stopinji, da obvlada primeroma mala družba proizvodne cele dežele.

Združitev proizvodnih sredstev je bila že v svojem začetku, posebno pa še, ko je prišlo na površje strojno delo, — velik napredek. Omogočila je napravilo dobrih, potrebnih del v poprej ne pričakovane množini, v mnogo krajšem času, z manjšim trudom in stroški. Bil je to dobiček, ki je prišel vsem v dobro. Bil je kulturni napredek za celo človeštvo.

Tako je ostalo, dokler se je držala koncentracija gotovih mej in dokler so morali posamezniki proizvodnih sredstev se konkurirati med seboj. Toda kapitalistični sistem ne pozna besede: "stoj!", si ne pusti zahtevati, ne postavi — nobenih mej. Mirovanje bi tu pomenilo obenem konec in — razpustitev. Koncentracija je morala korakati naprej — in bo korakala tako dolgo, dokler ne doseže svoje najvišje točke. Novi predsednik in njegovi svetovalci se zelo motijo, ako vernejo, da bodo kapitalističnemu razvoju zastavili pot, ali ga mogli celo potisniti nazaj.

Razen vpeljave strojnega dela, je izboljšanje občil pripomoglo proizvodnji vzpeti se na današnjo višino. Ravno občila — igrajo v današnjem življenju naravnost odločujočo vlogo. Kdor je njihov gospodar, obvlada deželo. Popolnoma more storiti to pač še le potem, ako združi v sebi posest občil in proizvodnih sredstev. Razumljivo je torej, da stremiti razred kapitalistov imeti v svoji moči železnice in ladje, — vožnje po suhem in mokrem. To so mu je najpogostejše posrečilo v Združenih državah.

Z ogromnimi darovi zemlje in dovoljenjem vseh vrst privilegijev, ki so jih smatrali za potrebnih pri napravi velikanskih deželnih prog, podpirane so dosegle železnične družbe na videz neomajno moč. Vsak dvom o tem je izginil po desetletnem procesu, proti anarhistovemu, premogovemu in železničnemu trstu. Najvišji sodni dvor je moral pred tem mogočnim trstom kapitulirati. Famosna Shermanova postava je v odločilnem trenutku popolnoma odpovedala, kakor je pač vedno odpovedala, ako je vza memo v temelju — kljub vsem razpustilnim obsoadam.

Kako je bila dežela na milost in nemilost izročena železničnemu monopolu, nam še drastičneje kažejo dogodki v novih angleških državah. Stanje je moralo doseči tam tako visoko stopinjo, da je postalo nezmožno in je upanje na sodebno popolnoma izginilo. To mora že nekaj pomeniti, ako kličo guverner "Fos" po podraževanju železnice. Klic po podraževanju je v tej deželi nekaj neznačilnega, nekaj, na kar se še pred enim samim desetletjem niti misliti ne bi smelo. In danes — povzdigne ta glas najvišja glava države, ker ne more najti drugega

izhoda. Že pred desetletji je bila znana nevarnost za skupnost, ki daje posest železnice kapitalistom. To spoznanje je vplivalo, da so se napravile meddržavne upravne komisije, ki so dobile nalogo čuvati posebno nad železničnim obratom. V to svrhu so dobile tudi precej velike pravomočnosti. Z odprtjem Panamskega prekopa imajo dobiti še večjo veljavo in prevzeti pod svojo kontrolo tudi vodne poti, v kolikor bodo v zvezi z železnicami. Od druge strani se zopet priporoča, naj bi se ustanovila obična komisija, ki naj bi dobila moč čuvati nad železnicami in ladjevjem v vseh posameznostih. Določevala naj bi tudi izdelovanje novih in popravljanje starih prog. To bi bila državna kontrola, ki bi pa prišla kmalu do razlaščenja in polasčanja.

No, tako hitro se to ne bo zgodilo, toda razmere silijo k temu. Kapitalistični razvoj je dosegel svojo višino, ki je postala za splošen blagor nevarna in silni držav, da — poseže vmes. Mi socialisti se ne razvnamo, ampak gledamo hladnokrvno tudi državnim monopolom v obraz. Mi vemo, da morajo priti take reči, ki so neizogibne. Te reči so konečna stena kapitalističnemu proizvodnji in priprava za socializem.

NAŠI OTROCI.

Nedavno je krožila po časopisu drobna notica. Škoda bi bila znanja, da bi se izgubila in pozabila. Na eni berlinskih ljudskih šol se je učitelj pogovarjal z otroci o pravih in nepravilih in pogovor je nanesel tudi na kralja in na kraljico. Ko je predmet bil že izčrpan, je majhen deček plaho pomolil vzklik svoje prstke in na učiteljevo vprašanje, kaj se ve o kralju, tiho odgovoril: "Pri kraljevih ima vsak svojo posteljo!" Za njegovo otroško dušo je vrhunec bogastva, veličastva in razkošja — da ima vsak svojo posteljo, da ni prerivanja in ne nočnih bojev za odoje.

Veliko sramoto naših dni so izdala zgovorna otroška usta! Kako se godi stotisočim proletarskim otrokom, ako je cilj njih želja, ideal njih hrepenec fantazije, njih predstava o kraljevskem razkošju — lastna postelja.

Točneje ne bi mogel nihče opisati tragedije proletarskega otroka! Zakaj tam, kjer ni postelje, tudi kruha ni in premoga manjka in otroci prezebajo po hladnih luknjah in drobni prstki morajo kovati vinarje, da olajšajo staršem skrb. Žalostna podoba nevesele, brezupne mladosti se razgrne pred nami, ako zaslišimo, da otroška duša hrepeni po lastni postelji. Tam ni prešernega smeha in ne vriskajoče veselosti!

Mogotei in oblastniki sveta — današnji in jutrišnji! —, zastopniki družbe in države si farizejsko stiskajo oči in ušesa in stopajo mimo te kričeče otroške bede. Kaj vedo o otroškem delu — in mislijo, da so otroška pljuča iz jekla in da jim ne škoduje razbeljena sopara in ne otrovni plini in ne suhi prah! Grenke usode ljudi, ki nimajo doma ne strehe, ne poznajo — tudi lilijska polja je nima! Nič ne vedo o stradanju in zapuščenosti sirotin!

Revni otroci so dandanašnji navazani na blagostnost visokorodnih dam in dvornih svetnikov. Ta in oni pomagajo morda iz plemenitih nagibov. Ampak če podpira vlada, meščanska družba otroško pomoč, je ne podpira iz človekoljubja, zakaj tedaj bi pač imeli namesto zasebne dobrodelnosti državno oskrbo in predvsem postaviti, ki bi prepovedovala otroško delo in ne le skromne dobrodelnosti državno oskrbo in predvsem postaviti, ki bi prepovedovala otroško delo in ne le skromne dobrodelne zavode, ki so kakor kaplja v jezero. Za otroke se zanimajo, da služijo sebi. V svojih zavodih krote duha in izreajo sužnje. Proste, avtonomne osebnosti ne dramijo, ampak jo ubijajo. Na jarem navajajo otroke, izpod katerega jim starši že uhajajo.

Privatna dobrodelnost je za nič, ker dosega malo peščice in ne pravi, kakor da je storila vse. Odpomoč mora priti od splošnosti: od države, od dežele in od občine. Ne le da imajo večjo možnost in priliko, da zajamejo izvire novih dohodkov, tudi dolžnost imajo, dolžnost a stališča

kapitalistične države in njenih militarističnih interesov, da skrbijo za najdragocenejši zaklad družbe.

Na to dolžnost opozarjati družbo, brez prestanka trkati na nje leno in zaspano vest, to je naloga našega boja za proletarsko mladino; predvsem drezati, da se končno vendarle enkrat sklene zakon za varstvo otrok, ki bi prepovedal otroško delo.

Bos je ugovor, da bi starši ne mogli potem prerajati svojih otrok. V Švici, na Nemskem in na Angleškem, kjer se je zakonodajna pobrigala za otroke, se niso nikjer pokazale zle posledice. Če je staršem odpadel del dohodka, so z ojačenjem strokovne organizacije nadomestili izgubo in vzeli tam, kjer imajo pravico terjati. Pri nerazviti mladini je nimajo!

BOGATSTVO IN REVŠČINA.

Ko je delavstvo ob pričetku kapitalističnega razvoja izvedlo prve boje proti krutemu izkoriščanju prvih industrialcev, so meščanski znanstveniki skušali pomiriti razburjeno, izsesano in istradano ljudstvo s pripovedovanjem, da je revščina neizogibna, ker je že narava sama obsojila večino ljudstev, da morajo trpeti pomanjkanje in glad. Tako je bilo od začetka sveta in tako bo vedno, ker je tako hotel Stvarnik sam.

Angleški znanstvenik Malthus je tedaj skušal dokazati v nešteto vrstah knjigah, da se človeštvo pomnožuje hitreje nego živali in rastline, ki so mu potrebne za prehranitev; preveč ljudstva je na zemlji, ki ne more rediti vse; ravno je zaradi tega, da mora večji del človeštva trpeti revščino. Po mnenju tega Malthusa bi bil en sam način, za odpravi revščine: množiti čim manj mogoče človeški rod.

Ideje gospoda Malthusa niso sicer našle mnogih pristašev, vsaj med delavci ne, ki so pridno pomnoževali svoje družine. Delavci so proizvajali ogromnega bogastva, ki so ga živili paraziti in kapitalisti in so si vprašali, kako je mogoče, da primanjkujejo življenske potrebe na svetu, medtem ko peščica izvoljencev živi v razkošju in sreči, ne da bi na kakšen način pospeševali splošno blagostanje. Tisti Malthus, ki je pravil da je narava kriva, če primanjkujejo ljudstva vse kar je potrebno za dostojno življenje, je obenem trdil, da ne bi mogla človeška družba obstajati brez kapitalistov in latifundistov, brez farjev in generalov; ker ako bi ne bilo teh ljudi bi industrija ne mogla razpečavati vse svoje produkte; preobilost proizvajale bi ustavila industrijski razvoj in pahnila družbo v nerazrešljivo krizo. Tako argumentiranje ni moglo uplavati na preprosti razum delavskih mas.

Ali je pa res, da ni na svetu zadosti bogastva za vse? Človek ni samo konsument ampak tudi proizvajalec. Kako je mogoče, da bi zmanjkalo življenske potrebe, če vsak delavec, ki dela, zamore preživeti sebe, svojo družino in še vse one, ki ne delajo, ki ne proizvajajo in ki razpajajo od delavstva proizvajano bogastvo?

Takim nazorom ne verjame niti gospodujoči razred sam. Toda vendar ponavljajo ob vsaki priliki, zlasti ko se delavstvo energično upre kapitalističnemu izkoriščanju, znano pesem o pomanjkanju bogastva za zadovoljiti potrebam vsega človeštva. Ali splošni razvoj in rapidno naraščanje proizvodnje nam kaže, da če se pomnožuje človeštvo se še bolj pomnožuje bogastvo. Še nikdar ni bilo na svetu toliko bogastva kot v sedanjih dobi splošnega kapitalizma. Vsa zgodovina pretečnega stoletja nam govori o pridobitvah človeštva in o neprestanem napredku proizvodnje tehnike. Proizvajala vseh življenskih potrebščin se je v zadnjih petdesetih letih več kot podvojevala. In tudi zemlja sama daje več produktov. Znanstvo in skušnja nam uči, kako je mogoče z manjšim trudom pospešiti splošno bogastvo. Potrebščina je na tem svetu več kot dovolj za vse človeštvo. In vendar je še na svetu ogromna množina človeštva, ki trpi avsko, pomanjkanje ki nima niti zadostnega prepotrebne vsakdanjega kruha! Milijonom pridelavcev primanjkujejo najelementarnejše

življenske potrebe. Bogastvo se je pomnožilo ali večina ljudstva trpi še vedno stradanje in glad. Komu služi vse bogastvo in čemu ljudstvo dela in gara? V velikih mestih se gradijo ogromne razkošne palače, se odpirajo vsakovrstni denarni zavodi. Tam kroži vrednost bogastva, ki ga delavstvo vstvarja. Kapitali ne služijo blagostanju občestva. Peščica izvoljencev in čete njihovih zagovornikov in braniteljev razsipavajo, uničujejo sadove proletarskega truda.

Ne! Revščina ni nekaj naravnega in neizogibnega. Revščina je posledica sedanje krivičnega gospodarskega in socialnega reda, ki deli človeško družbo po razredih, da eni delajo za druge, da eni trpe, zato da sinedo drugi nemoteno živijo, da je eden vedno bolj izkoriščan in istradan, medtem ko je drugi vedno srečnejši in bogatejši. Ne narava, temveč kapitalizem je vzrok revščini. Zemlja daje dovolj bogastva za vse, le gospodujoči delijo to bogastvo krivično. Toda ureditev splošnega gospodarskega in političnega razmerja ni nemogoča. Ljudstvo samo si je postavilo sedanji sistem, in to ljudstvo zamore ta sistem tudi spremeniti!

PODJETNIKI IN STROKOVNE ORGANIZACIJE.

Znani meščanski znanstvenik Weber, ki je poznan kot sliči nasprotnik socialističnega gibanja, je te dni predaval v Berlinu o takozvanih evropskih "žolth" organizacijah (verskih, nacionalistih itd.), ki jih vspovodnost ustanovljajo meščanske stranke. Vredno je navesti nekatere trditve tega meščanskega učjenjaka.

Kakšne so naloge in kakšen je pomen teh organizacij? Predavatelj opozarja, da bi jih bilo po njih opravičniku smatrati kot nekakša podporna društva. Voditelji teh organizacij sicer trdijo, da je program teh organizacij enak programu delavskih razrednih organizacij. Ali ko se gre za pojasniti dejstvo, da je mnogo podjetnikov, ki odtrgajo delavcu na plači prispevek žolth organizaciji, tedaj seveda poudarjajo, da so te le podporna društva. Kaj da so v resnici žolth organizacije vemo vsi. Navadno nosijo stroške ustanovitve in vzdržanja takih organizacij podjetniške zveze in posledica temu je, da so žolth klerikalne ali narodnjaške organizacije neprestano odvisne od kapitalistov.

Ustanovi se jih največkrat ob času mednih bojev, ko kapitalisti potrebujejo gotovega števila delavcev pripravljenih prelomiti solidarnost s štrajkujočimi. Take organizacije pripravljajo stavkokeze za eventualne boje med delom in kapitalom. Naloga jim je združiti v malih skupinah delavce po tovarnah, odcepiti jih od velikih organizacij, osliniti njih bojno moč, tako da jim je nemogoče vsak boj z močno organiziranimi podjetniki. Žolth organizacije razpolagajo vedno z gotovim številom nezavedne pripravljenih krumirici. Zato v prvi vrsti jih podpirajo kapitalisti.

Kako so se mogle ustanoviti take organizacije beguncev proletarske vojske? Do leta 1891 so obstojali pogoji razrednim mednim bojem le v teoriji, dejansko in sistematično se do tedaj ti boji niso mogli izvrševati. Šele po odpravi zakona proti socialismu in ko so se začele organizacije združevati na centralistični podlagi, kar je omogočilo njih rapidni napredek in izvojitve uspešnih bojev, so podjetniki spoznali nevarno napadalno in bojno moč razrednih centralističnih organizacij. Medtem ko so te organizacije naraščale in je njih bojna metoda žela neprestane uspehe, niso še imeli podjetniki svoje lastne organizacije; čutili so se šibkejši napram delavcem. Pozneje se je ustanovila zveza podjetnikov in zdaj imamo dve močni bojni organizaciji, ki si stojita odločno nasproti: ena — delavska — za pridobiti delavstvu pravice, druga — kapitalistična — za braniti privilegije izkoriščevalcev.

Organiziranemu kapitalizmu ostanejo le dve poti v boju proti združenemu delavstvu: ali razpustiti strokovno organizacijo in poskušati se le neorganiziranih delavcev, ali pa ustanoviti drugo organizacijo, ki naj ovira delovanje bojnih razrednih zvez.

V krajih, kjer je industrija močno razvita ni mogoče dobiti zadostnega števila neorganizirane delavstva, zato se tam ustanovljajo posebne protidelavske organizacije.

Delavcem, ki so pristali teh krumirskih organizacij, se obljublja trajno in gotovo delo in posebno protekcijo. S takimi obljubami se jim posreči odtujiti neko število delavcev proletarski internacionali. Seveda se ne operira le s takimi sredstvi. Verski predstodki in nacionalistično razsajanje so tudi dobra agitačna sredstva za ojačiti kapitalistične krumirske zveze. Obljube se navadno ne uresničijo in narodni programi, v imenu katerih agitatorji plačani epigoni teh zvez, skrivajo le brezvestna stremjenja požrešnega kapitalizma.

Z omogočitvijo protidelavskega delovanja teh organizacij potom posebnih zakonov se ne bo odpravilo boj med organizacij. Konec se bode napravilo temu boju le z razširjenjem koalicijskega prava delavske organizacije, katero bi morali kapitalisti priznati in se z njim pogajati. Ako bi se omogočilo delavskim organizacijam normalni razvoj ne bi moglo biti več govora o takozvanem "terorizmu."

Delavske organizacije so naravna posledica socialnega in gospodarskega nasprotja; obstojale bodo in zmogovale do popolne odprave kapitalističnega sistema. Žolte nacionalistične ali klerikalne zveze so nenaravni produkt razrednega boja. Splošni gospodarski razvoj in izpolnjenost proletarske zavesti bo še v kratki dobi onemogočala obstoj škodljivih od kapitalizma ustanovljenih proletarskih žolth organizacij.

NOVE OBLIKE RAZREDNEGA BOJA.

Tudi na Avstrijskem opažamo vedno večje in izrazitejše stremenje po zedinjenju industrijske produkcije. Vključ vsemu trudu ohraniti celovitost in vključ državnim akcijam, ki ga podpirajo, je kapital tudi tukaj kakor pač povsod drugod močnejši. Razvoj tendenz, ki streme h koncentraciji, se lahko ovira, a izločiti ga ni več mogoče. Ni je skoraj industrijske panoge, kjer ne bi videč tega pojava. Kaže se v najraznovrstnejših oblikah; dostikrat ga opazi le strokovnjak, ali nikjer ne izginja, nikjer ne miruje. Naj se izvrši koncentracija že v katerokoli obliki — kartel ali trust; naj združuje posamezen kapitalist ali skupina kapitalistov manjše obrate; naj se polaste banke ene ali druge industrijske panoge; v vseh teh oblikah in še v marsikaterih drugih se izvršuje koncentracijski proces, ki ga lahko razne okolščine ovirajo, a izločiti ga ne morejo.

Strokovne organizacije bi bile slabe upraviteljice svojih nalog, ako bi se ne zmenile za te take važne pojave našega narodnega gospodarstva. Le kdor ne pojmuje nalog strokovnih organizacij išče njihove naloge na poljih, ki so daleč proč od njihovega delovanja, se ne zveni za te pojave. Vsakdo pa, ki ve, da je najvažnejša naloga strokovnih organizacij izboljšati gospodarski položaj delavstva, bo z največjim zanimanjem sledil razvoju teh pojavov. Avstrijske strokovne organizacije vedo, da morajo obračati vsopozornost koncentraciji industrijske produkcije. Jasno se zavedajo, da bodo morale v doglednem času izpremeniti obseg in obliko sredstev, s katerimi se bojujejo, da bodo tako dobile dovolj odporne in napadalne sile nasproti kapitalu. Ako nočejo avstrijske strokovne organizacije občutno oskudovati interese delavstva, tedaj morajo takoj pričeti z delom, da kar najbolj smotno izpopolnjujejo svoja bojna sredstva. Gmotno — avstrijske centralne organizacije pač tako močne — če pomenja denar tudi moč — da v finančnih ozirih ne potrebujejo izpopolnitve. Težka gospodarska kriza, v katero je pahnila balkanska vojna avstrijsko delavstvo in ki je na gmotna sredstva strokovnih organizacij stavila tako visoke zahteve, ni zamogla omajati temeljev niti ene strokovne organizacije. To je pač najboljši dokaz, kako krepko zaslonstvo, kar se tiče denarnih sredstev, so si ustvarile avstrijske organizacije v zadnjih letih.

Ojačenje sile strokovnih organizacij, ki se lahko doseže na ta način, je omejena. In zgodi se lahko, da je dosegljiva strokovna organizacija najvišjo mejo gmotnih sredstev, ali vendar ne odgovarja njena sila oni, ki jo je prinesla koncentracija produkcije podjetnikom. Prav lahko je mogoče da strokovna organizacija vključ napolnjenim blagajnam ne vzdrži naskoka kapitala, ker je temu prav vsled zedinjenja prirasla, na katero prej nihče mislil ni.

Ali vključ temu se morajo sile strokovnih organizacij ojačiti in ojačijo se lahko. Zato se pa pripravljajo strokovne organizacije prav resno, da se ojačijo na znotraj in da izpremenijo tudi obliko strokovnih organizacij tako, da bodo zdržale vsak naskok. Nihče naj ne ugovarja, da je vsebina vse, oblika nič. Zlasti za delo, kakršno imajo strokovne organizacije, to ne velja. Ako pa bi bilo res tako, tedaj ne bi bilo nikdar onih težkih bojev, ki so zahtevali toliko žrtev, za obliko strokovnih organizacij in ki so bili po vseh industrijskih deželah, bojev, ki še do danes niso odločeni. Vsi spori so nastali iz nepobitnega spoznanja, da je spojitve silnih, neodvisnih nosilcev sil prvi pogoj za močno, enotno združenje in da je oblika, na prvi pogled pač nekaj malenkostnega, ono, ki odločuje uspeh akcije.

Stremenje po najbivstvenejši izpopolnitvi oblike strokovne organizacije je v zadnjem času v avstrijskih organizacijah prav močno. Stremenje namreč po zedinjenju eni in isti industriji pripadajočih obrtnih zvez v skupno industrijsko zvezo. Koncentraciji kapitala in vzporedno s tem naraščajoči sili podjetnikov naj stopi nasproti koncentracija sil strokovnih organizacij.

Pred kratkim je sklenil zvezni odbor stavbinskih pomožnih delavcev zedinjenje z zidarji, ki so že leta 1910, sprejeli enak sklep. Tako je uglasena pot enotni zvezi stavbinskih delavcev. Ravno v stavbinski stroki je skupna organizacija tako živa potreba kakor v nobeni drugi industrijski panogi. Zlasti pogajanja o obnovitvi kolektivnih pogodb v zadnjem času so prav očitno pokazala, kako da je enotna zveza vseh stavbinskih delavcev potrebna. Marsikatera težkoba bi se bila lažje premagala, marsikatera komplikacija bi bila izostala, če bi stala enemu in istemu podjetniku nasproti le ena organizacija delavcev. S sklepom pomožnih delavcev in zidarjev sicer se ni ustvarjena industrijska zveza, ker so še vedno nekatere specialne stroke kakor tesarji izven zveze ali prav močno upanje obstoja, da bodo kmalu, ko se ustanovi zveza stavbinskih delavcev, pristopile tudi te stroke.

Tudi v nekaterih drugih industrijskih panogah so že poizkusili za združenje prav močni. Tako v usnjarski industriji. Glavni zvezni odbor usnjarskih delavcev so je že izrekel v načelu za združenje z zvezami obrtov, ki predelujejo usnje. Pozabiti tudi ne smemo konference, ki jih imajo zveze delavcev za izdelovanje živil z zvezo pivovarniških delavcev. Prav tako je tudi v kovinarski industriji. Lavarji so že na dveh zveznih zborovanjih priznali potrebo enotne industrijske zveze in so se v načelu tudi že izrekli za ustanovitev. Upanje je prav veliko, da se načelo prevede tudi kmalu v prakso.

Ako izpopolnijo avstrijske organizacije na ta način, tedaj zrejo lahko v bodočnost brez straha, z združitvami se bodo strokovne organizacije ojačile tako, da jim ne bo mogla koncentracija kapitala izpodnesti temelja.

"NAŠI ZAPISKI".

Kdor se hoče podučiti, kaj je socializem in kaj socialisti hočejo, ta naj se naroči na "Naše Zapiske" katera revija se odlikuje po svojih originalnih in interesantnih člankih.

"Naši Zapiski" so edina slovenska znanstveno socialistična revija, ter jih ureduje sodrug dr. H. Tuma, odvetnik v Gorici.

"Naši Zapiski" izhajajo mesečno v obliki leposlovnega lista (magazin) ter stanejo za celo leto za Ameriko \$1.30. Naslov: Uprava "Naših Zapiskov", ulica Treh Kraljev, šte. 16, Gorica, Primorsko, Avstrija.

Naša taktika in gospodarske organizacije proletarijata.

Piše F. Petrič.
(Nadaljevanje.)

Ta splošen program se je navadno glasil:

- 1) Odprava neprostovoljnega hlapčevstva v vseh formah, izvenzemski kazni za zločin;
- 2) Prosta šola, proste knjige in obligatorni pouk;
- 3) Neomahljivi protest proti zlorabi sodnijskih prepovedi napram delavskim unijam;
- 4) Osemurni delavnik na vsakih 24 ur;
- 5) Strogo priznanje osemurnega delavnika v vseh zveznih, državnih in mestnih delih in ne manj plačo, kakor jo predpisuje unijska lestvica v dotičnem kraju;
- 6) En popoln dan počitka izmed sedmih dni;
- 7) Odprava kontraktne sistema za javna dela;
- 8) Splošna last splošnih dober;
- 9) Odprava dela za trdke doma (sweet shops);
- 10) Zdravstveno nadzorovanje za tovarne, delavnice, premogokepe in domove;
- 11) Odškodnina od strani delodajalcev vsled poškodbe delavcev ali zgrubo življenja;
- 12) Podržavljenje telegrafa in telefona;
- 13) Sprejetje zakonov proti otroškemu delu v državah, kjer se niso sprejeti, kjer pa obstoje, da se skrbijo za izvršitev istih;
- 14) Splošna ženska volilna pravica enaka z moškimi;
- 15) Primirne prostore za sprehajališča in razvedrila za otroke v vseh mestih;
- 16) Iniciativa in referendum ter odpošilke itd.

Ena točka izmed gori navedenih so vzele pozneje za svojo politično parolo ob časi volitev kapitalistične stranke za municipalni program, in zadnja nastala kapitalistična stranka "Progressive Party" je sprejela od malega vse v svoj program, ne da bi zato imela direktne zasluge kakšna delavska organizacija.

Nepolitične delavske organizacije so bojevale obupen gospodarski boj in semtertje tudi nekaj dosegle, toda le za kratek čas, dokler ni prišel kapitalistični razred naokoli s povišanimi cenami za živila in druge življenske potrebščine, s katerimi je pridobljeno zopet nazaj. Delavstvo, prepuščeno samemu sebi brez politične moči, brez določenega načrta in taktike, ni bilo zmožno za uspešen in končni boj.

Začetek socialističnega gibanja.

V sredi teh obupnih gospodarskih bojev, ki so bili vsled kapitalistične moderne proizvodnje (vsled novih tehničnih pripomočkov) sami na sebi že neizdatni, ker so se organizacije držale stare taktike strokovnih unij, ki pod novimi razmerami niso več odgovarjale duhu časa, se je leta 1901 organizirala prvič Amerikancem pristopna socialistična stranka, ki je odprla svoje zaklade znanja o materialističnem nazoru razvoja človeške družbe, na podlagi katerih ima delavstvo bojevati svoj boj za gospodarsko in politično emancipacijo.

V programu, ki ga je konvencija sprejela, se jasno razlaga, zakaj se vrši razreden boj in kako se je treba delavcem organizirati, če hočejo odpraviti kapitalistični sistem.

Ta program in načela se glasi:

Socialistična stranka, zbrana na konvenciji, ponovno priznava načela mednarodnega socializma in proglasa njenim ciljem organizacijo delavskega razreda in njenim simpatizantom v politični stranki, z namenom, da se dobi moč vlade, potom katere se doseže preuredba sedanega sistema privatnega lastništva in načina proizvodnje v kolektivno lastništvo, po vsemu ljudstvu.

Peprej je bilo proizvodno orodje enostavno in v posesti posameznega delavca, zdaj so to orodje nadomestili stroji, ki so izboljšanje in popolnejše orodje proizvodnje v posesti kapitalistov in ne delavcev. To lastništvo strojev omogočuje kapitalistom, da kontrolirajo izdelke in drže delavstvo v kapitalistični odvisnosti.

Privatno lastništvo proizvodnih sredstev in distribucije proizvoda čedalje večje življensko ne-

stalnost in je odgovorno za revščino in mizerijo delavskega razreda; ta forma lastništva deli družbo v dva nasprotujoča si razreda — kapitalističnega in meznega delavstva. Enkrat močni srednji stan izginja v tekmovalnosti za pridobitev bogastva, nagloma. Boj je sedaj med kapitalističnim in delavskim razredom. Lastovanje življenskih sredstev klaje kapitalistom moč vlade, tiska, cerkve, šole in omogočuje, da se potom tega ubijajo delavstvu duševne, fizične in socialne zmožnosti, da se ga politično potlačuje in splošno zaslužuje.

Gospodarski interesi kapitalističnega razreda obvladujejo cel sistem social. življenja; življenje delavskega razreda so nečuvno žrtvovana na altar profita, nepriznajo se med narodi vojske, in pobija se in mori brez razlike — in vse to se odigrava, da je omogočeno kapitalističnemu razredu povečati trge na tujem in doma.

Ali enaki gospodarski vzroki, ki so rodili kapitalizem, vodijo tudi v socializem, kateri želi odpraviti oboje: kapitalistični razred in delavski razred. V izvedbo tega — novega, boljšega in vzvišenega reda človeške družbe je poklican samo delavski razred. Vsi drugi razredi, vzlic navideznim nasprotstvom, ki se včasih vidijo, so enako prizadeti za vzdrževanje sedanega reda privatne lastnine in sredstev za proizvodnjo in distribucije.

Demokracija kakor republikanska stranka, buržazne public ownership stranke in vse druge stranke, niso za popolno odstranitev kapitalističnega sistema v proizvodnji, vsi so enaki politični zastopniki kapitalističnega razreda.

Delavci kot razred, zamoreje v svojem boju nastopiti najuspešneje proti skupni sili kapitalizma, če se združijo v politični stranki, polnoma lečeni od vseh drugih po kapitalističnem razredu začeti strank.

Med tem ko proglašamo, da sledi prevrat kapitalističnega sistema vsled razvoja gospodarskih interesov, priznavamo, da čas in način predruženja sedanje družbe v socialistične, istotako zavisni od razvoja proletarijata samega. Vseled tega vpoštevamo in pripoznavamo, da je neobhodno potrebno za socialistične stranke, da z vsemi močmi in vedno bojuje boje delavskega razreda za izboljšanje razmer in izvoli v javne urade socialistične kandidate, z namenom, da pripravijo našim zahtevam zmago.

Kot sredstva zato zahtevamo:

1. Skupno lastništvo vseh proizvodnih in posređovalnih sredstev in vseh drugih javnih naprav, kakor tudi vseh industrij kontrolirana po monopolih, trustih in kombinacijah. Noben del dohodkov v teh industrijah naj bi ne pomenilo znižanje davkov na poslasta kapitalističnega razreda, ampak naj bi bili predpogoji za zvišanje delavne mezdle in skrajšanje delavnega časa, kakor tudi za izboljšanje naprav in znižanje cen za živila.

2. Naglo znižanje delavnega časa in zvišanje delavne mezdle z namenom, da se zmanjša kapitalistični delež in tako poveča delež dober delavcev, kar pomeni več proizvodnja dober dela.

3. Državne ali zvezne zavarovalnice za delavstvo v slučaju nezgod, brezposelnosti, bolezni in starosti; te institucije upravlja delavski razred z državnimi dohodki.

4. Upeljava kreditnega sistema za javne industrije, z namenom, da so delavci omogočeni do polne vrednosti svojega dela.

5. Pouk vseh otrok do 18. leta in državno in občinsko pomoč za dobavo knjig, obleke in hrane.

6. Enako civilno pravico za ženske in moške.

7. Iniciativa in referendum, kakor tudi pravice za odpošilke za stopnikov po svojih volilnih.

Toda zastopajoči te odredbe kot stopnje v boju za odpravo kapitalizma in upeljavo skupnega lastništva, opozarjamo delavski razred proti tako zvanim public ownership gibanju, započet po kapitalističnem razredu, da ugrabi vladno moč za javne naprave, z namenom, da doseže nadaljno sigurnost za izkoriščanje drugih industrij in ne za odpravo delavskih razmer.

(Dalje prihodnjič.)

Izkoriščanje mase po molitvi.

(Nadaljevanje.)

Iz srednjeveškega meščanskega gospodarstva so se razvila velika premoženja in v njem se je razvilo gospodarstvo velikega kapitala. Ta razvoj je videti tudi pri starih Rimljanih in Grkih. Bogataši vladajo, imajo moč državnih vlad v svojih rokah in varujejo svoje načine pridobivanja, izkoriščanja drugih z lakoto. Evropsko človeštvo se je proti prebivalstvu srednjega veka podeseterilo lastniki proizvodnih sredstev imajo maso meščanskega dela in izkmetije v mesta došle v svojih rokah, urejajo si lahko proizvodnjo tako, da imajo vedno dosti rok na razpolago, katere plačujejo, kakor hočejo. Veliko poljedelskega sveta je po tisočih oravov v rokah posameznikov. Ti veleposestniki izstradajo kmetijskega delavca. Več milijonov manjših kmetij, ki bi preživljale večje kmetске familije, bi lahko bilo več v Evropi, ko bi mrtva roka veleposestva ne držala toliko poljedelske zemlje v svojih rokah. Mestna tla so zasebna lastnina in tako po stanovanjih sredstvo za izčrpavanje one mase, ki mora v mestu živeti. Pomanjkanje poljedelske zemlje je tudi vzrok izseljevanja kmetijskih ljudi v mesta v tuje zemlje.

Masa se izkorišča tudi z molitvijo. Kako nastajajo verstve, ne bom očitaval, treba je za to mnogo prostora. Nekateri preiskovalci življenja prarodov mislijo, da človek v prvih časih razvoja ne pozna bogov. Nekateri zgodovinarji cerkva trdijo, da ni najti ljudstva brez vere. Ali toliko je gotovo, da najdejo prebrisani ljudje v službi bogov dobro sredstvo za pridobivanje dobrega kruha. Maso učijo, da je dosti takih prikazni pod solncem, katerih navaden človek ne more razumeti, katerih razumljenje so bogovi izročili izvoljenecem, ki posređujejo med človekom in bogovi, katere so postavili bogovi za svoje namestnike, na zemlji. Vedno so nastopale plemenite narave, ki so se potegovala za tlačane, reveže in vsi ustanovitelji ver so bili taki plemenitniki, vsi pa so tudi učili, da naj bodo njih učenci prijatelji ubožcev in naj se sami ne bogatijo. Duhovniki vseh veroizpovedanj pa se niso ozirali na nauke ustanoviteljev verstev, stremili so po bogastvu in so izrabljali verstvo v doseg vpliva v državnih vladah in v doseg večjega bogastva. Naravno je to, saj so kakor vsi drugi pod kožo krvavi in tudi za nje velja, "da lakota in lučbezen do ženske vzdržuje to večno vrvenje."

Duhovniki vseh ver prisojajo bogovom človeške lastnosti in posebno te, da se da njih jeza utakoziti z molitvami, darovi in posebno z molitvami duhovnikov samih. Duhovniki učijo, da so v tajni zvezi z bogovi, da vedo dež in solnce izprostiti od bogov in ozdravljenje živine in človeka. Ne more se o vsem duhovstvu reči, da vedoma ljudstvo goljufa; nekaj duhovnikov je, ki so prepričani o resničnosti verskih nauk, ali o tem, da je duhovstvo namestništvo bogov na svetu, posređovalstvo med ljudmi in bogovi. Slednji so prav malo duševno razviti ljudje. Duhovnikom se sčasoma dobro godi in posebno tedaj, ko ljudje, ki se postavijo ali izvolijo za voditelje vojskujocih, zmagovalnih čet in pozneje iz njih izhajajoči vladarji držav duhovništvo uporabljajo za utrđitev in vzdrževanje vladarske oblasti. Le-ti krmijo duhovnike dobro in duhovniki potem uče, da bogovi zahtevajo, da so vladarji, in da jih bogovi nastavljajo. Ko se duhovništvo združi z vladajočimi, postane sovladar ali vsaj dobra pomoč vladarja in tedaj je pri predobrem koritu. Duhovništvo se organizira, ker je treba enotnega vodstva in vodilnih zakonov, po katerih se ravna vsi, da vsi krepko nastopati morejo in je stroga disciplina med njimi. Kakor med drugimi ljudmi, je tudi med duhovniki mnogo medsebojnega sovraštva, intrig. Ali v tem, kako voditi maso, kako ravnati in občeati z bogatini, kako z reveži, v tem so složni. V cerkvah dobro organiziranih konfesij nimajo laiki nič govoriti, od-

ločati. Kor bi bil drugega mnenja kakor duhovnik, ta se prekolne in ako ima duhovnik pretežno moč v življenju posameznikov ali skupin, tedaj neusmiljeno nasprotuje, "krivoverce", pošilja na grmade. Zgodovina srednjega veka v Evropi nam kaže duhovništvo katoliške cerkve v takem delu. Tudi kralji so morali pomagati v tem delu. Karl Veliki, ki je sicer strahoval duhovništvo, je dal tisoče paganskih Saksov usmrtiti, ker se niso hoteli pokristjaniti in morda tudi ne podvreči njegovi vlad. Ampak kot razlog je veljala verska stran.

V 12. in 14. stoletju je bilo vse v Evropi polno nezadovoljnih proti duhovstvu; z ognjem in mečem so jih pokončavali. Tako je delalo maso duhovništvo in tak nastop je razumljiv, naraven. Dokler velika večina ljudi še veruje, da je duhovnik namestnik bogov na zemlji in posređovatelj med njimi in ljudmi, dotlej duhovnik vlada, je njegova vlada najtrdnjša. Ko se začne majati ta vera, se določijo nauki, ki se prilagodijo razvitejšemu umovanju ljudi, in da ni v nauku različnega razlaganja in da je bolj osredotočeno vodstvo duhovstva in laikov, se izvoli papež ali Taši-Lama, ki je nezmotljiv na leci. Tedaj postane vsak papežev izrek raz leco izrek, povelje Boga in kdor proti njemu greši, pride v pekel. (Verstvo Mohamedancev izhaja brez pekla, ga nima.) In duhovniki nekaterih verstev slikajo trpljenje pekla v tako bujnih barvah, da to izrablja slikarsko rokodelstvo, ki kmetom podaja najgroznejše slike pekla, kadi polno gorečega oglja in ljudi v njih, ali slike hudicev, ki z razbeljenimi klesčami trgajo grešnikom jezike.

Laiki in tudi posvetni vladarji se po mnenju duhovnikov radi motijo in tedaj lahko napačne zakone ustvarjajo. Duhovnik je posebno razsvetljen. Sodelovati mora pri postavitvah. Tudi tam mora skrbeti za to, da se ljudstvo ne izgubi, da ne zbujajo po napačnem življenju jeze bogov. Duhovniki vseh verstev blagoslovijo, ako so složni z vladarji, vojskavo, ki hodi na vojsko. Papež katolikov je imel celo sam svojo armado. Knezi se ne vdajajo radi duhovstvu. Njih konkurenco občutijo. In zaradi tega se postavljajo, če le morejo, tudi na prvo mesto kot vrhovne osebe duhovstva. Ruski car je tudi vrhovna oseba ruskega popstva, protestantski vladarji vrhovni duhovniki svojih cerkva. Ali dokler imajo duhovniki maso ljudstev v svojih rokah, noben vladar ne nasprotuje duhovstvu brez kazni. Tedaj velja: Daj sem, pop, svojo umazano roko — in car jo poljublja pred ljudstvom. — Duhovniki se dajo dobro plačati. V srednjem veku so imeli veliko zemljišč in tlakarjev, ali izumili so še desetino h tlaki in roboti grajčakov, katero so užívali tudi njihovi samostani, škofi, opati na velikih cerkvenih posestvih — to je, vsako deseto živinč, ki se rodi v hlevu tlakarja, deseti del vseh drugih pridelkov dobi duhovstvo.

Moč in velika moč duhovstva sloni na izrabljanju duševnega razpoloženja vernikov. — Zato so duhovniki vseh ver nasprotniki, sovražniki vsega napredka. Nauki o naravi so jim posebno zoperni, ker razodevajo naravne zakone, ki se včasih ne strinjajo z nauki, dogmami cerkva. Ako dobi masa vpogled v učinkovanje naravnih moči, ako postane omikanejša po drugih vedah, potem ne more več duhovnik biti učitelj vseh učiteljev. Naravno je, da se duhovniki protivijo, dokler se da, uvedbi šolskega pouka med maso in ko je ta vpeljan, ker je zmagal meščan, ki je rabil učenejše ljudi, se duhovnik krčevito bori za to, da ta pouk vlada, da vse iz njega iztrebi, kar bi jasnilo duševno obzorje masam. Na tem, da masa veruje, kar duhovstvo uči, sloni moč, premoč duhovstva, iz te vere tudi izhaja in se po njej ohranjuje bogastvo duhovstva, ki ga je šteti med najhujše izkoriščevalce verne mase.

(Dalje prihodnjič.)

Neki humorist v Kansasu je rekel, da so ameriški volilec po večini ovce. Well, mi smo pa mnenja, da so ameriški volilec po večini kozli!

Taktika Jugoslovanske Socialistične Zveze v Ameriki.*

Referat za II. zbor J. S. Z. v Milwaukee, Wis., obdržan v dneh 25., 26., 27. in 28. decembra 1912.

(Poroča Dimitar Ekonomoff.)

Drugi zbor Jugoslovanske socialistične zveze v Ameriki je imel nalogo baviti se s taktiko, ki naj jo zavzema naša zveza z ozirom na njeno delo, življenje in razvoj. Priznati je treba takoj, da je to eno najvažnejših vprašanj z ozirom na obstoj naše zveze. Kajti od prave njene taktike je odvisno vse delo in uspeh bodočega socialističnega gibanja med jugoslovanskimi priseljenci v Ameriki in vprav vsled tega nas veže dolžnost, da se pečemo s tem vprašanjem s čim večjo pozornostjo in inteligentnostjo. Vemo namreč, da samo teoretična podlaga proletarske organizacije, kakor tudi njeni cilji, ideje in načela niso edini pogoji za njen pravi razvoj in uspeh. Sem spadajo pogoji, ki so posebno važni za zgradbo take organizacije kakor tudi izdelanje njenega načrta za delo samo — pogoji, ki tvorijo jedno razvidno, da je bodoči razvoj in uspeh zveze odvisen od njene taktike, iz katere morajo odsveti temelji, načela in celo njen končni cilj. V tem slučaju je potrebam odgovarjajoča taktika, na kateri ima sloneti obstoj in delovanje naše zveze — ne samo pomagano za pravi njen razvoj — nego tudi za razširjanje socializma med jugoslovanskimi delavci v Ameriki, s čimer se mnogo doprinese za uspešen razvoj splošnega ameriškega socialističnega gibanja.

Kot eden najvažnejših elementov za celokupno življenje, mora taktika Jugoslovanske socialistične zveze temeljiti edino na intrinsigntnih interesih in nepremostljivem razrednem boju proletarijata, mora temeljiti na skrajni njegovih idealih — vstevši poleg naravnih obzirih družabnega, političnega in gospodarskega življenja v Ameriki. Samo taka taktika zamore privedi našo zvezo na pravo pot in jo varovati vpliva in nagujenja raznih reformističnih in oportunističnih idej, katerim so podlegle in se nahajajo neke socialistične stranke in delavske organizacije v Ameriki in v starem kraju.

Iz socialističnega gibanja po vsem svetu lahko navedemo dejstva, katere brez vsake dvombe potrjujejo, da je taktika — način delavnosti — za socializem največji predpogoj za uspešno delo in pravi razvoj in da je taktično nesoglasje provzročilo vedno razdor v socialističnem gibanju, kajti — kakor že rečeno — je taktika en najvažnejši faktor v življenju in obstoju socialistične stranke sploh.

Razkol socialistične stranke v Francoskem, nesoglasje v stranki nemških sodrugov radi glasovanja za državni proračun, nespornam v socialistični stranki v Italiji in Rusiji, kakor tudi češki separatizem — in naravno tudi obstoj dveh socialističnih strank v Ameriki — vse to je plod taktičnega nesoglasja v socialističnem gibanju. V mnogih slučajih so nesoglasja v važnem vprašanju za obstoj izraženi v razkolu samemu, ki je v obliki frakcij deloval in še deluje škodljivo med delavsko maso.

Ako hočemo, da bo Jugoslovanska socialistična zveza zavarovana pred takimi razmerami, je naša dolžnost, da ustvarimo najpravičnejša temeljna načela, po katerih naj se upravlja delo in taktika naše zveze.

Na prvem zborovanju Jugoslovanske socialistične zveze smo se bavili zgolj z jedrom njene ustanove. Takrat smo morali računati na uspešno delo za organiziranje in razširjevanje socialističnih idej in razrednega boja delavskega

*) Vseled kratkega časa na 2. konvenciji J. S. Z. poročevalci niso bili vstanu prednesti svojih referatov, vsled tega se je zaključilo, da se referati pozneje objavijo v naših glasilih. Ti referati se našajo na disciplino, taktiko in podporne organizacije. — Referat o disciplini, katerega je prevzel sood. T. Cvetkov, je izšel v Proletareu pred kratkem.

razreda, da zberemo vse naše raztresene moči skupaj in jih postavimo pod okrilje naše zveze. Vseled tega takrat nismo imeli časa misliti na razpravljanje o taktiki, Danes, ko ima zveza za seboj že zgodovino, je pa nujno, da umerimo tej zgradbi tako taktiko, ki bo uspešna za socialistično delo med jugoslovanskimi delavci v Ameriki.

Kadar govorimo o taktiki jugoslovanske socialistične zveze v Ameriki, moramo obenem razumeti politične in gospodarske razmere v Ameriki. Vedeti moramo, da politični in gospodarski boji niso nič drugega nego odsvet življenja proletarskega in političnega razreda. Kadar govorimo o eksistenci kapitalističnega razreda in delavskega razreda, stoječa si drug drugemu nasproti, vemo, da obstoji med tema dvema razredoma še en — takozvani tretji razred — razred malih obrtnikov, malih posestnikov — meščanski sloj ali buržoazija, o katerih se v tem referatu ne izplača razpravljati, ker ta stan v Ameriki izgublja hitro svoj razredno politično moč in ne igra v političnem življenju nobene važne vloge več. Poleg tega se pa ta buržoazija v proletarskih bojih stopnjema čedalje bolj izgublja tudi kot razred na gospodarskem polju. Tako obstojita v američkem javnem življenju v resnici samo dva upoštevana vredna sloja — razreda, ki štejeta v politiki in gospodarstvu. Na skupnih temeljih obeh teh razredov obstoji in se ustvarja ves napredek in razvoj ameriškega javnega življenja. — V tem boju — izmed ameriškega in kapitalizma — je prizadet tudi jugoslovanski proletarijat, katerega delo in taktiko želimo odrediti na II. zboru Jugoslovanske socialistične zveze.

Večkrat se nam predbačuje, da je Jugoslovanska socialistična zveza umetno ustvarjena organizacija, katere v Ameriki nima pravice do obstanka, ker je baje jugoslovansko priseljenstvo sestavljeno izključno iz razreda trgovcev in malomeščanov, katerih interesi se baje ne zlagajo z interesi delavcev. Vseled tega baje tudi naša zveza ne more biti nositelj istih idej, ki jih zastopa mednarodni socializem in se ni vstanu boriti za ustvarjenje ciljev delavskega razreda v Ameriki. Vseled tega naši kritiki priporočajo najtopleje le narodne podporne jednote, katere niso le daleč proč od bojev ameriškega proletarijata, ampak v mnogih slučajih tudi celo škodljive delavskemu gibanju in se direktno protive napram svojim interesom. Te podporne organizacije temelje na podlagi patriotizma in šovinizma in večkrat se vzdržujejo radi osebnih koristi.

Resnica je sicer, da velik del jugoslovanskih naseljenecv pride iz starega kraja iz malomeščanskih krogov, ali tle prišleci — mali trgovci in obrtniki takoj po prihodu menjajo svojo ekonomsko obliko in položaj. Enkrat v Ameriki, prisiljeni pod okolščinami da si služijo vsakdanji kruh, postanejo mezdni delavci in se zajedno z drugimi delavci združijo v življenju ameriškega proletarijata. Na ta način vstvarja delavski položaj poleg celega delavskega razreda — razred delavske vzajemnosti in boj proletarijata proti izkoriščanju postaja enot.

Kadar govorimo o taktiki in na činu bojev ameriškega delavskega razreda, se to enako tiče tudi nas — jugoslovanskega delavstva tukaj. In kot socialisti vemo, da je edina taktika, ktera se mora posluževati v našem delavskem boju, proti izkoriščanju edino nepremostljiva taktika nepremostljivega razrednega boja.

Jasno je torej, da mora Jugoslovanska socialistična zveza kot organizacija Jugoslovanskega delavstva v Ameriki zastopati nepremostljivo taktiko razrednega boja, taktika, ki je v vsakem ozirom daleč oddaljena od taktike, ki jo zastopajo malomeščanske, patriotične in šovinistične stranke in katere nima ničesar skupnega z eno ali drugo. To načelo mora biti večpljeno globoko v temelj taktike naše zveze, kajti to je edina taktika, katere vodi do uspešnega dela in potom katere bo omogočena proletarijatu v skupnem delavskem boju v Ameriki izdatna pomoč za uredničenje končnih ciljev socializma.

(Dalje prihodnjič.)

S POTA.

Ako si sodel delavski položaj na splošno, bi moral reči, da je za delavce letošnje leto, leto prosperitete in pravega blagostanja. V tej trditvi bi me podpirali mnogi delavci "businessmani" in številne tovarne. Po vseh krajih delavstvo nestransko pravo mrzlično hitrostjo hiti do — in od svojega dela. Po tovarnah v Clevelandu, Collinswoodu in v Lorain, O., se dela s polno paro. Med delavstvom ni opaziti nezadovoljnosti ali kakakega upora. O kakih organizacijah ali stavki se jim niti sanja ne. Veseli so, da smejo delati in garati po 10—12 in več ur na dan. To je vrtis, kateri se vsiljuje tujcu, ki pride sem v te kraje in to bi pritrtilo večino delavcev. V resnici je pa položaj drugačen. Resnica je, da se dela po vseh tovarnah s polno paro. Resnica pa je tudi, da je dosti delavcev popolnoma nezadovoljnih s svojim delom in plačo, katero dobivajo za svoje neznosno delo. O kakih organizacijah ali večji stavki za izboljšanje delavskega položaja še govora ni. Posamezniki, ki poznajo delavski položaj in njegovo interese, se trudijo, da bi podučili svoje tovariše o pomenu delavske organizacije in je moči ali vse brez vsakega posebnega uspeha. Večina delavcev je zadovoljnih, da dobe toliko za svoje delo, kolikor potrebujejo za svoje bomo eksistenco in pa, da smejo delati vsaki dan.

To je vse, za kar se zanimajo. Večina teh mezdnihih sužnjev, ki niso še nikoli nič slišali o delavskih organizacijah in o delavskih stavkah, ker dosti jih je, ki ne čitajo nobenega časopisa; če pa že čitajo, čitajo take, v katerih se opisuje delavske organizacije v temni luči. Ni čudo torej, da ni delavstvo še skoraj nič organizirano.

Drugi vzrok, zakaj da ni delavstvo organizirano, je tudi ta, da prihaja iz stare domovine na tukajšnji delavski trg vedno dosti zvezih in krepkih delavskih moči, s katerimi kapitalisti nadomeščajo staro, izžrpano in nezadovoljno delavsko paro. Po vseh tovarnah je polno vohunov, ki vedno preže, kdaj in kje bodo zasledili zavednega delavca, ki razklada svojim tovarišem o unionizmu in o močnih delavskih organizacijah. Ko te nesramne izdajice zasledijo svojo žrtev, jo takoj naznanijo svojem "bosu" in v večino slučajih je pod eno ali drugo pretezo takoj od dela odpuščen. Kapitalistični vohuni se nahajajo povsod. Nahajajo se po tovarnah, saloonih, trgovinah, farovžih in časopisnih uradih. Ni še dolgo tega, ko so se skušali slovenski delavci v neki tovarni v Clevelandu organizirati in vstopiti k uniji.

Ko zve za to naš vrli delavski prijatelj pri Clev. Ameriki, takoj začne pozivati in vabiti delavce v svoje pisarniške prostore, češ da imajo delavci pri njemu prostore na razpolago in da se lahko pri njemu v unijo vpšejo. Nekaj delavcev je res verjelo tem besedam in so se v pisarni Clev. Amerike v unijo vpisali. Ni dolgo časa trajalo, ko so bili vsi delavci, ki so se v tej pisarni v unijo vpisali, od dela odpušteni. Kako in zakaj se je to zgodilo, bi nam vedel najbolje povedati naš delavski "prijatelj" pri Clev. Ameriki. Ako vzamemo v poštev taka in slična dejstva, potem ni čudo, da je delavstvo nezaupno in da raje mirno in trpeče prenaša vse gorje in težave, katere dobiva dan za dnem pri svojem delu v tovarnah brezsrčnih kapitalistov. Vseeno, čas prihaja s hitrim korakom, ko bodo take in slične delavske izdajice prejele od zavednega delavstva zasluženo kazen.

Pri vseh teh žalostnih in nesramnih razmerah se agitacija za industrialno svobodo vedno bolj in bolj širi in postaja z vsakim dnem bolj živahna in bolj močna.

Fr. Podboj.

Yukon, Pa.

Tu je dosti dela, samo zaslutek je bil počel. Če je človek zdrav, si more vseeno toliko zaslužiti, da se more pošteno preživeti. Toda jaz — sem postal kapitalistični žrtev. Dne 17. maja sem šel še zdrav in vesel na delo, A, že takoj zjutraj mi je pod kolesom zlomilo nogo. Basi so mi takoj svetovali, naj grem v bolnišnico in so me tudi takoj odpeljali tja, ne da bi mogel prej še domov.

V bolnici sem bil 33 dni. Zdaj sem zopet doma, a ni mi znano, koliko časa ne bom za nobeno delo. Mogoče bo trajalo to še 2 ali pa še več mesecev.

Ker sem vedno skrbel za bodočnost, sem bil član dveh jednot, to je S. D. P. Z. v Conemaugh in S. N. P. J. v Chicagi. Ti dve sta sedaj meni in moji družini v mojem bednem položaju edina pomoč in tolažba.

Rojaki, ki še niste pri nobenem društvu, ne odlašajte in pristopite takoj k enemu ali drugemu društvu. Noben ne ve, kje in kdaj ga čaka nesreča. Posebno ti dve jednoti in še posebno S. D. P. Z. res lepo podpira svoje člane.

S. D. P. Z. plačuje v sili za dobo enega leta po \$1.00 dnevno. Boljšega gotovo ne dobite nikjer. Čital sem v našem vrlem "Glasilu", da so naši sobratje — delegatje S. D. P. Z. v Clevelandu, Ohio storili vse potrebno za združitev jednot in zvez. To je res izvrstno. V slogi je moč! Združitev naroda je velikega pomena, ker le na ta način se bo pokazalo kapitalistu, da se tudi delavski narod zbujajo iz spanja.

Naj spregovorim še nekoliko o združitvi. Želim namreč, da bi se gledalo na to, da bi se posameznim članom ne godila kaka krivica. Večkrat se je že pripetilo, da je prišel človek nenadoma v slabe razmere. Mogoče je pripadal 3 ali 2 različnim jednotam, pa zdaj ni imel za vse dovolj denarja. Plačati je mogel samo še en assement. Radi tega je bil seveda iz dveh društev vržen na cesto. V drugih slučajih je bil zopet kateri član suspendiran zaradi malih društvinih deliktov. Tako zgubi marsikateri član svoje pravice in članstvo pri eni ali drugi jednoti.

Svetoval bi, naj gledajo delegatje na skupni konvenciji na to, da ne izgubi človek, ako je suspendiran — takoj vseh pravic. — Zdaj pa pozdravim vse trpine širom Zdr. držav ter brate in sestre obeh jednot, posebno pa tudi tiste, ki so me za časa moje bolezn obiskali. Srčno zahvalim vse ker vem, da ste mnogo žrtvovali zaradi mene.

Vaš udani, zavedni

A. Golobich.

Red Lodge, Mont.

Dne 1. junija t. l. je bil ustreljen Anton Stergultz, rodom Slovenec. Pijančevalo je skup 9 ali več tukajšnjih Slovencev. Kupili so si sodeček pive, ga naložili na voz in odpeljali v gozd. Tu so pili še pozno v noč, potem so šli proti domu. Kakor navadno, tudi nocoj niso bili vsi zadovoljni iti že domov. Nekaj jih je šlo v hišo Matije Kepenska. Takrat ni bilo Stergultza zraven. Prišel je pozneje s tremi tovariši v isto hišo. Preskrbeli so si sodeček pive. Gospodar hiše ni hotel trpeti pijančevanja v svoji hiši. Zato reče vsem, naj gredo domov. To ni bilo gospodinjji všeč, zato nastane mal prepir med Kepenskom in njegovo ženo, vendar sta se kmalu oba pomirila. Ko popijejo na to fantje vsak nekaj čimke piva, se pa začne prepir med njimi. Dvakrat so skočili skupaj in se zopet pomirili. Lomil. Berčič je šel nato domov po svoj samokres in se zopet vrnil. Samokres je skril znanaj, blizu hiše. Fantje se zopet pokregajo in skočijo skupaj. Zdaj steče Berčič zopet iz hiše. Vrnivši se je imel v roki samokres in pomiril na Frank Milave. Gospodinja je to zapazila. Hitro skoči proti Berčiču ter zavpije. Milave zbeži v istem trenutku, ko strel prvič poči in sicer — k sreči — neranjen. Berčič se na to obrne in vidi Stergultza na postelji sedeti. Zopet sproži samokres. Strel poči. Anton Stergultz se smrtno ranjen zgrudi na tla in 15 minut pozneje — umrje.

Ta nesreča se je zgodila ob pol treh zjutraj. Bili so trije proti dvema fantoma; zraven pa še samokres.

Morilec je po umoru hitro zbežal, si tudi brke obril, a ni se mu posrečilo priti daleč. Prijeli so ga 16 milj od tukaj dne 3. junija in ga prepeljali še isti večer v Red Lodge nazaj. Moral se bo tu zagovarjati, zakaj je storil umor. Sojen bo julija ali avgusta t. l. Berčič je navadno imel kaj hitro v roki nož ali samokres, kadar je poprej pil malo alkohola. Doma je z Gorenjskega blizu Škof. je Loke. Ima enega brata v Butte, Mont. z imenom Frank Noll.

Pokojnik je bil goodec na harmonike in zelo priljubljen med tukajšnjimi Slovenci. Bil je tudi član "društva šte. 60, sv. Barbara. Dne 3. junija smo ga izročili materi zemlji. Pri pogrebu je bila obilna udeležba. Godba je igrala ganljive žalostinke. Pevsko društvo Andreas Hofer je zapelo nagrobnice. — Ostali bratje smo mu kupili lepe vene, jih nosili pri pogrebu, potem jih pa položili na njegovo krsto. Pokojnik je bil rojen na Primorskem l. 1888. Tu zapuša brata, v Kansasu sestro, v starem kraju pa staršev, brata in sestro.

Bodi mu lahka tuja zemlja!
Zastopnik.

Karl Leuthner:

SLAVA VOJNI.

Na naših mejah je besnela bojna vihra, ki je izpreminjala dan za dnem mlade, življenja željne ljudi v kupe trupel in potoke krvi.

Preko porušeni vasi pomenjanih njiv gorečih mest je uničujoče divjal njen vrtnec. Tukaj pa so sedeli za pisalnimi mizami in stali na govorniških odrih ljudje, ki so slavili in poveljevali vojno. Vsa draga in sveta imena so priklicali, da so slavili ubijanje ljudi. Pogum, moška krepost, požrtvovalnost, plemenita vdanost posameznika za vse, naj bi se v končnem in pravem pomenu uresničila le tedaj, če grme topovi in če strojne puške, vražje iznajdbe, žanjejo ljudi kakor kosce travo.

In komur ni bilo poveljevanje vojnih prizorov všeč, temu so trobili žalostno fatalistični nauk o neizpremenljivosti, zverinsko roparski naravi človeka, ki izbruhne v vojno, kakor ukročni cikluski lev v vzplameči besnosti raztrga strežnika in kakor mačka ne more opustiti lova na miši.

Ali upravičevalci vojne, ki se prikazujejo kot idealisti ali znanstveniki, imajo enak strah pred tem, da bi naslikali resnično resničnost vojne.

Njihove fraze špekulirajo na patriotizem iz ljudskih šol, ki se ga marsikdo ne otrese vse življenja, ali pa na polovičarsko naravoslovsko izobrazbo.

En sam, z brezobzirno resničnostjo naslikan bojni prizor, en opis bede mučene kreature, ki se razprostira za borečimi vojnimi vrstami po lazaretih, pa ovreže vse njihove blesteče izmiselnosti, vso njihovo krivo znanost.

Sakuraj je najgorečnejši zagovornik vojne. Pred Port Arturjem mu je ruska krogla odtrgala roko. Toži, da ni bil vreden, da bi bil umrl za deželo češnjevega eve-ta in da bi se bil pridružil odrešnim duhovom junakov. In Sakuraj, pevec vojne, slika sotesko, skozi katero je pogosto divjla vihar naskoka, takole: "Še enkrat smo morali skozi peklenško sotesko. Pogledali smo na mrtvece in ranjence v temni noči in videči, da je njihov položaj še strašljivejši nego je bil. Oni, ki so se dihal, so pod železnimi kolesi zadnjakr zadihali in oni, ki so se spuščali, so bili raztrgani."

Razdobje je kost. Na zlomljenimi moči in raztrganih puškami. Ali je kje gnusnejši prizor? In naskok je šel preko trupel tovarišev. "Ne stopajte na trupla," sem zaklical svojim vojakom, ali še tisti trenutek sem stopil sam enemu na prsi.

Ali slika s prostora, kjer so obvezavali ranjence: "Polet, ko sem se udeleževal bitk, so gosti roji muh napadli neknečne bolnike, črvi so se zaredili v ustih in nosu, in nekateri niti niso mogli odganjati mrčes, ker so bile roke brez moči."

Ali slika bitke: Sakuraj leži z drugimi ranjenci na bojnem polju. Nad njimi pokajo japonske granate in vzdigujejo od tal obelone prah in kri. Noge, roke, vratove, razstrele v črne kose in jih razmetavala okolo. Sakurajev mero zadene nebroj majhnih razstreljnih kosov, hrepenec pričakuje poštenega strela, ki konča njegovo trpljenje. "Vsak trenutek sem pričakoval, da me požoro lačni psi in volkovi polja; napol mrtve, napol živ, ali vendar ne zmogel, da bi ključoval nosi."

Berite katerekoli zapiske vojne, če pripovedujejo čisto, nepobarvano resnico, oznanjajo isto.

Vse strasti nečloveške narave se razklenijo, strahote najtemnejših stoletij se dvignejo iz grobov preteklosti. Človek je izgubil lice človeka.

Če je vojna potrebna, zakaj potem tudi ne sodišče, kjer so zločince trgali z razbeljenimi klesčami meso s telesa? Še pred 130 leti je veljalo tako sodišče za neobhodno potrebno, da se je pravo in pravica ščitila. Brez njih izhajamo sedaj. In če je vojna ideal najvišjega razvoja človeštva, zakaj ne hrepenimo po razmerah, ko je bila vojna glavno pravilo barbarskih rodov in je bila krvava glava ob pasu zmagovalca najvišja trofeja, ki je zamogla poplačati in venčati človeško delo?

SEBIČNI OBER.

Oskar Wilde.

Vsako popoldne so hodili otroci po šoli na obrov vrt in se tam igrali.

Velik vrt je bil in lep. Z mehko zeleno travo. Tu in tam so bile med travo posejane lepe rože kakor zvezde in dvajnajst breskev je bilo na vrtu, pomladi z nežnim, rdečebelim cvetjem posutih in jeseni obloženih s sadovi. Ptice so posedale po vejah in prepevale tako sladko, da so otroci časi sredi igre obstali in poslušali. "Kako smo srečni!" so govorili drug drugemu.

Nekega dne se je vrnil ober. Obiskal je bil svojega prijatelja, obra, v Gorjancih in je ostal pri njem sedem let. V sedmih letih mu je vse razložil kar mu je imel povedati, zakaj njegova zgovornost je bila zelo omejena, pa je sklenil, da se vrne na svoj grad. Dospevši domov je zagledal otroke na vrtu.

"Kaj ongovite tukaj?" je vprašal srdito. In otroci so se razpršili na vse strani. "Moj vrt je moj vrt," je dejal ober, "to je jasno in samo jaz se smem igrati v njem," pa je zagrabil vrt z visokim zidom in postavil tablo:

Vstop na vrt
je prepovedan!

Bil je zelo sebičen ober. Ubogi otroci niso vedeli, kje bi se igrali. Poskusili so na cesti, ampak cesta je bila prašna in kamnita in jim ni bila po godu. Romali so okolo visokega zidu po šoli in se menili o lepem vrtu, ki je bil za zidom. "Kako smo bili srečni!" so se pogovarjali.

Potem je prišla pomlad in v vsej deželi je bilo polno cvetja in ptic. Le na vrtu sebičnega obra je bila zima. Ptice niso imele veselja, da bi pele, in drevje je pozabilo cveteti. Enkrat je pač pomolila lepa roža svoj glavo iz trave. Ali opazivši prepoved na deski so se ji otroci tako zasmilili, da je smuknila nazaj v zemljo in zaspala. Le sneg in mráz sta bila zadovoljna. "Pomlad je pozabila na vrt," sta vzkliknila, "vse leto bova živel!" Sneg je zagrnil travo z velikim zelenim plaščem in slana je s srebrnim prevlekla vse drevje. Potem sta povabila sever v vas, pa je prišel. Vsa v kuhovino je bil zavrt in ves dan se je na vrtu in dimnike preobračal strel. "Tukaj nam je prijetno," je dejal, "povabimo se tobo v goste." In toča je tudi prišla. Vsak dan po tri ure je bila po struži hiše, da je zdobila vse opoko, in potem je divjala po vrtu, kar so jo nesle noge. Sivo je bila opravljena in led je dihala.

"Ne vem, kaj se je pomlad letos tako zakasnila," je dejal sebični ober, sedeč ob oknu in zroč na hladni, pobeljeni vrt. "Unam, da se vreme kmalu izpremeni."

Ampak pomlad ni prišla in tudi jesen je izostala. Jesen je obdarila vse vrtove z zlatim sadjem, a na orjakovem vrtu ga ni bilo. "Tako sebičen je," je dejala jesen. In tako je bila na vrtu zmrzoma zima in sever, toča in sneg so plesali pod nrevjem.

Nekega jutra je ležal ober bdeč na svoji postelji, pa je zaslišal čudežno godbo. Tako sladko je došla na njegovo uho, da se mu je zadelo, kakor bi godli kraljevski muzikantje. Ampak bil je le vrbabčev glas kakor najlepša godba na svetu. Potem je ponehalo ranjanje toče in sever ni tulil več in čudežen vonj je prihajal skozi odprto okno. "Mislim, da se vrača pomlad!" je dejal orjak. Sko-

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko

Ustanovljeno 16. januarja 1894.

Bol. Pod. Društvo

Inkorporirano 24. februarja 1903 v državi Kansas.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MARTIN OBERŽAN, Box 72, Mineral, Kans.
Podpreds.: FRANK AUGUSTIN, Box 360, W. Mineral, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245, Mulberry, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIČAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONURAC JURŠE, Box 357, W. Mineral, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.
MARTIN KOCMAN, Box 482, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, Woodward, Iowa.
JAKOB MLAKAR, Box 320, W. Mineral, Kans.
JOHN ERŽEN, Jenny Lind, Ark., Box 47.

Sprejemna pristojbina od 16. do 40. leta znaša samo eden dolar. Vsi dopisi se naj blagovoljno pošiljati, gl. tajniku. Vse denarne pošiljave pa gl. blagajniku.

VABILO NA SLAVNOST

RAZVITJA NOVE DRUŠTVENE ZASTAVE,

— ki jo priredi —

Društvo Prostomislec št. 87 S.N.P.J.

V HERMINIE, PA.

DNE 4. JULJA NA PRAZNIK NEODVISNOSTI.

Najuljudneje vabimo vsa slovenska društva v okolici, kakor tudi drugo slovensko občinstvo k udeležbi v polnem številu. — Začetek je ob desetih dopoldne v Slovenski dvorani. — Pevsko društvo "Sokol" bo podelilo izvirne slovenske pesmi. — Za dobro zabavo in najboljšo postrežbo jamči ODBOR.

Jugosl. Soc. Udruženje, broj 35.

PRIREDI SVOJ LETNI

"PIKNIK"

v nedeljo, 6. julija v Taska's Grove.

Začetek bo ob 10ih dopoldne. Svirala bosta jugoslovanska soc. tamburaška zborna "Prosvjeta" in "Nova Sloboda". Vstopnice so po 10 centov. Žene in otroci so vstopnine prosti.

Preskrbljeno bo za ples in razne druge zabave, kakor tudi za dobro postrežbo. — Vzemite si Burnham St. West Allis karo do 51. Ave., od tu imate še 10 minut na jugo-zapad do parka. Za prirejalni odbor, S. Celich, taj.

Slovensko Svobod.
Podp. Društvo

naznanja (po "Proletarcu" zaradi prepozne sklenitve) vsemu slavnemu občinstvu in vsem tukajšnjim bližnjim društvom in klubom (kakor iz: Witt, Ill., Tailor-Spring, Ill., Stauton, Ill., Livingston, Ill., St. Louis, Mo. i. t. d.), da priredi društvo št. 88. S. S. P. Z.—4. julija—zopet skupno veselico z italijanskim dr. "La Foresters of America".

Začetek bo točno ob 7. uri dopoldne. Igral bo orchester iz Stauton, Ill.

Za vse potrebno (sladoled, dober prigrizek, sveže pivo i. dr.) bo preskrbel skupni odbor.

Na svidenje!

F. Petrič.

čil je iz postelje in pogledal skozi okno.

In kaj je ugledal?

Nekaj čudežnega je ugledal. Skozi malo luknjo v zidu so se prikradli otroci na vrt, pa so sedeli po drevju. Na vsakem drevesu, kar jih je videl, je ugledal otroka. In drevje se je tako zveselilo otrok, da se je zopet odelo s cvetjem in lagodno gibalo svoje roke nad glavami otrok semintja. Ptice so letale po vrtu in žvrgolele vse zamaknjene in rože so kukale iz zelene trave in se smejale. Krasen prizor! Le v enem kotičku vrta se je še stiskala zima. V najoddaljenem kotu vrta, in tam je stal majhen deček. Tako majhen je bil, da ni dosegel vej, pa je tekal okolo debla in bridko jokal. Drevo je bilo še vse s snegom in ledom pokrito in sever je žvižgal in tulil okolo njega. Le splezaj kvišku deček, je

ječalo drevo in pripogibalo svoje veje na vso moč. Ampak deček je bil premajhen.

In obrov sree se je otajalo ob pogledu na vrt. "Kako sebičen sem bil!" je dejal. "Zdaj vem zakaj ni bilo pomladi. Malega dečka posadim na vrh drevesa in vse zidove podrem in moj vrt bo di na večne čase igrišče." V resnici žal mu je bilo, da je bil tako sebičen.

Splazil se je po stopnicah navzdol in prav potihlo odprli velika vrata in stopil na vrt. Ali ko so ga otroci opazili, so se ga prestrašili, da so takoj poskakali z dreves in zbežali in zima se je vrnila na vrt. Le mali deček ni zbežal, zakaj njegove oči so bile vse v solzah, da ni videl orjaka. In ober se mu je odzval potihoma približal, ga rahlo prijel za roko in posadil na drevo. In naenkrat se je drevo ogrnilo s cvetjem in

ptice so priletele in prepevale in mali deček je razprostrl obe roki, jih ovil okolo obrova vratu in ga poljubil. In ostali otroci, videli, da ober ni več hud, so se vrnili in z njimi pomlad. "Vaš je vrt, otroci moji!" je dejal ober in vzel veliko sekuro in podrl zid. In ko so ljudje opoldne šli na trg, so videli, kako se ober na svojem vrtu igra z otroci, in vrt je bil najlepši na vsem svetu.

Ves dan so se igrali otroci in zvečer so se veselo poslovili od obra.

"Kje pa je vaš mali tovariš?" je vprašal, deček, ki sem ga posadil na drevo?" Od vseh ga je imel najraje, ker ga je bil poljubil.

"Ne vemo," so dejali otroci, "odšel je!"

"Recite mu, da naj se jutri zanesljivo vrne." Ampak otroci so rekli, da ne vedo, kje stane, in da ga niso nikoli popreje videli. In ober se je močno razžalostil.

Vsako popoldne po šoli so prihajali otroci in se igrali z obrom. Ampak malega dečka, ki ga je ober ljubil, ni bilo več. Vse otroke je imel rad, pa vendar je hrepnel po svojem maličku in pogosto govoril o njem. "Kako rad bi ga videl!" je večkrat dejal.

Leta so minula in ober se je postal in oslabil. Nič več se ni podil okolo, pa je sedel v svojem orjaškem naslonjaču, gledal otroke pri igri in občudoval svoj vrt. "Mnogo lepega cvetja imam," je govoril, "ampak otroci so najlepše cvetje od vsega."

Nekega zimskega jutra je pogledal skozi okno, ko se je oblačilo. Nič več ni sovražil zime, zakaj vedel je, da pomlad dremuje in da mu cvetje ne odide. Naenkrat si je ves začuden otrl oči in strmel in strmel. Glej čudo! V najoddaljenjšem kotu vrta je stalo drevo, vse posuto s krasnim belim cvetjem. Njegove veje so bile iz samega zlata in srebrni sadovi so viseli na njih in odspod je stal deček, ki ga je imel tako rad.

Ober je tekkel ves vesel po stopnicah in tekkel na vrt. Hitel je po travi in se blizil otroku. Ali ko je bil že čisto blizu, je zardelo njegovo obličje od jeze in je dejal: "Kdo se je predrznil in te ranil?" Zakaj na dlaneh otroka so bili sledovi žbljev in sledovi žbljev so bili na njegovih nožicah.

"Kdo se je predrznil in te ranil?" je zaklical orjak. "Povej mi, da vzamem velik meč in ga ubijem!"

"Nikar," je odgovoril otrok, "zakaj od ljubezni sem ranjen." "Kdo pa si?" je vprašal ober in čudna bolest ga je premagala in pokleknil je pred otrokom.

In otrok se je nasmejal in dejal: "Na svojem vrtu si me pustil igrati, pojdi danes z menoj na moj vrt, v paradiz."

In ko so otroci popoldne pohiteli na vrt, so našli obra mrtvega pod drevesom, vsega posutega z belim cvetjem.

Iz stare domovine

— **Predrzno izzivanje.** Deželni kristjani na Kranjskem, imajo teh tedaj vzrokov, da sramežljivo povesijo svoje glave in premišljajo o svem nemarnem deželnem gospodarstvu, predrzno nadaljujejo s svojimi teističnimi in izzivajočimi grožnjami. V pobožnem "Slovenec" ponavljajo precej očitno svojo grožnjo, da gasilska društva, ki se ne zapisejo klerikalcem, ne dobe niti vinarja podpore iz fonda, ki je kranjskemu deželni odboru apan. Ta ošpoda misli, da ljudska potrebljivost nima kraja in da bo na vse večne čase prizanašala klerikalnim gospodarjem in se dala od njih terorizirati. Po vsej deželi vlada nejevolja proti deželni klizi in celo iz klerikalnih vrst prihajajo trpke kritike na naslov klerikalnega deželnega odbora, ki je brez obotavljanja zabil v zidove deželnega dvorca šestdeset tisoč kron na stroške bankrotskih deželnih finan, samo da ustreže prevzetnim muham "deželne matere", šestdeset tisoč kron samo za adaptacijo glavarjevega stanovanja.

— **Iz Žirov.** Da se živi med našimi kmeti duh samozvesti in upornosti, so lepo pokazali Ledinski kmetje; zloglasni župnik Jelenc, ki za vsako stvar sitnari in se rad tožari iz same zlobe in škodoželjnosti, je sklical na ta dan "kon-

kurenčno obravnavo": debeluhi župnik je zahteval, da mu siromašni kmetje in bajtari popravljajo in olepšavajo farovž, ki je že itak najlepša stavba za stanovanje v Ledinah, poleg tega še cerkev, mežnarijo in drugo. Toda ledinski kmetje, od katerih so mnogi tudi rudarji ter hodijo v bližnji Idrjio na delo, so dali ta dan duška svojim čuvstvom nad nesramnim početjem tega farja, ki je najbrže mnenja, da naj njegovemu samoljubju streže vsa župnija. Kakor vihar so doneli klici iz vseh pljuč: Do zdaj si nas, za naprej pa nas ne boš več odiral! ako ti ni všeč, poberi se, pa pojdi proč; saj te ne maramo! Saj te ne rabimo! Mi naj poginjamo od lakote, samo da se boš ti debelil! Nič, niti vinarja ti ne damo! Proč z pijavko! Fajmošter Jelenc ima sicer trdo kožo, vendar ga je pa ta soglasni protest, ta splošna obsodba poparila; videl je, da se mu majajo tla pod nogami, da se ovčice ne puste striči s kožo vred. Videl je, da ne pomaga draga državna komisija, da je odvisno le od volje ljudstva. Ako bi bili vsi kmetje tako odločni in samozavestni, kakor so bili ta dan kmetje v Ledinah, pa bi bilo na mah konec tiranstva in despotizma tako od strani duhovništva kakor od državne birokracije. Pri tem lepem in krepkem protestu je bil navzoč tudi žirovski župan Petrič, on bi se bil gotovo rad izkazal in "pomagal" popu, pa je videl, da vsprhi splošne razburjenosti to ne gre in bi se mu kaj lahki pripetilo, da bi bil moral jako hitro odnesti svojo "brihtno" glavo, ako ne bi molčal; zato je rajši stisnil rep in miroval.

— **Aretiran župnik — slepar.** Iz Pariza javljajo, da so aretirali na Francoskem bivšega župnika in strastnega klerikalnega agitatorja J. Muensterja, ki je strigel ovčice v Ponderfu od Donavi. Bavarski klerikalni listi potrjujejo vest o aretaciji. Pogajanja za izročitev sleparskega duhovnika nemškimi oblastim se bodo pričela v kratkem. Obravnava o župnikovih goljufijah bo za različne "katoliške" može kaj neprijetna. Muenster je sredi februarja 1910 odnesel šila in koipta, ko je revizija dognala, da je pokradel visoke svote pri rajfajzovki, ki je upravljal. Za beg so mu pustili mnogo časa. Da bi mu ne bilo predolgčasne, je vzel s seboj tudi svojo ljubico, 32letno kuharico. Pri rajfajzovki je nakradel čez 135 tisoč K. pri cerkveni blagajni je izginilo 2400 do 3600 K in lahkovernim kmetom, ki so mu dali shraniti svoj denar, je odnesel 60 do 72 tisoč kron. Muenster je dopisoval v klerikalni list "Bayrisches Vaterland" in prekrboval je list z najgusnejšimi napadi na socialno demokracijo. Muenster je živel silno razkošno, župnišče je bilo kakor grad in po gostilnah je pridno plačeval pijačo in razdajal s polnimi rokami — ukraden denar.

— **Tih jubilej.** Dne 29. m. m. je praznovan klerikalni general na Kranjskem dr. Šusteršič petdesetletnico svojega rojstva. Kampanja. Theimerjeve, ki je razkrila umazane spletkarije njegove proti lastnim pristajšem in neizbrisnost v sredstvih pri zasledovanju osebnih ciljev, je močno polomila njegov ugled celo v klerikalnih vrstah in omajala njegovo stališče. Zato omenja tudi "Slovenec", ki je prejšnje čase prav bizantinsko kadil klerikalnemu prvaku, jubilej le s par vrsticami in sklepa z običajno frazo, da bi bog dr. Šusteršiča še dolgo vrsto let ohranil "pri delu za blagor in boljše bodočnost domovine." Da klerikalni jubilar boljši kot za domovino, skrbi za blagor familije, kaže afera, ki je prišla na svetlo ravno na 50. rojstni dan: Dr. Šusteršič je v svoji lastnosti kot državni poslanec in deželni glavar izposlal pri naučni upravi dvoji po pokojnem deželnem šolskem nadzorniku in dvornemu svetniku Josipu Šumanu, svoji tašči, letno sustentacijo v znesku 3000 K. da si uživa njegova tašča pokojnino po dvornem svetniku, in se tudi sicer nahaja finančno v zelo ugodni situaciji, ter so vsi njeni otroci sijajno preskrbljeni. Razkritje o tej kupčiji dr. Šusteršiča z vlado je izzvalo v vseh uradnih krogih veliko ogorčenje, med parlamentarci pa veliko senzacijo.

— **Sv. Duh v goriški politiki.** O binkošnih se je marsikak voditelj vladajočih političnih strank spomnil, kako se je pričelo zasedanje prejšnjega deželnega zbora, kateremu moramo sedaj oskrbeti naslednika. Šli so k maši, da pokličejo sv. Duha na pomoč. Tega je bilo res treba. Šlo je za deželnooborniška mesta, šlo je za egiptovski lonec večine in zato, kdo bo pobiral kot Lazar opozičijske drobtine. Prišlo je nekaj laških liberalcev, nekaj slovenskih klerikalcev, našel pa je monsignor Faidutti. Ta je klical na glave zbranih liberalnih in klerikalnih pobožnikov sv. Duha, da jih razsvetli. Molil je gotovo tudi za uspešno delovanje deželnega zbora. Vedel je pa tudi natančno, da se on sam ne bo ravnal po navodilih sv. Duha, ker je moral v opoziciji preprečevati delo deželnega zbora. In menda so prav zato, da ne bi prišli v nasprotje z navodili sv. Duha, ostali doma poslanci laške klerikalne stranke, in bržkone tudi oni slovenske liberalne. Sv. Duh je potem — kot smo videli v zasedanju — omejil svoj vpliv res le na slovenske klerikalce in laške liberalce, tako da so bili slovenski liberalci in laški klerikalci prav od Boga zapuščeni.

— **Kako je v nebesih.** Jezuit Henriquez je izdal knjigo, v kateri kar najnatančneje popisuje, kako da je v nebesih. To pripoveduje s tako gotovostjo, kakor da bi bil ravnokar prišel iz nebes, ker popisuje jih takole: "Vsak svetnik ima v nebesih lastno poslopje in Kristus, Gospod sam, ima krasno palačo. V nebesih so samo ravne ceste, ob obeh straneh jih obdajajo visoke, lepe hiše. Angeli nimajo lastnih stanovanj, temveč jih najdeš povsod. Ulice so okrašene s pestrimi preprogami. Slavni umetniki so s krasnimi rezljarskimi, slikarskimi in kiparskimi deli vse znanje sveta predstavili na stenah hiš. V nebesih so tudi kopeli, v katerih se kopljejo svetniki in kjer plavajo kakor ribe. Angeli prepevajo lepe kakor slaviki. Obloženi so v krasne ženske obleke in vneto strežejo svetnikom, ki prireajo dostikrat pojedine in ples. Žene se smehljajo v nebesih še vse bolj milo in dražestno kakor na zemlji." — S takimi bedastostmi pitajo duhovniki verno množico. In če se upravičeno očita klerikalcem, da namenoma poneumnjeva- ju ljudstvo, tedaj vpijajo, da hočemo iztrgati ljudstvu vero iz srca.

— **Strahotne posledice misijona.** Iz Krškega poročajo: Dne 18. majnika se je v Krškem končal desetdnevni misijon. K misijonarju se je šla izpovedovat tudi Puntarjeva hčerka s Trške gore. Po izpovedi je ženam tožila, kako da je strašno govoril izpovednik. Rekel ji je med drugim, da ve gotovo, da je njen oče, ki ga je lani zadela kap, v peklju ter da ga tam razne pošasti silno mučijo. Tudi ona, njena mati in brat bodo pogubljeni, njih hiša je prokleta itd. Od prvega dneva je bilo dekle jako potro. Hodila je sklonjeno glavo na delo. V noči od 25. do 26. maja je kričala po hiši, da se je vrnil oče, da se plazijo pošasti po hiši, da je hiša prokleta itd. Prižgala je pred razpelom dve sveči in vsa robdina je molila za dušni mir pokojnika do zore. V pondeljek je že bila popolnoma blazna. Hodila je s prekrižanimi rokama iz hiše na vrt in obratno ter klicala: "Nesrečni bodete!" V mraku je zginila, a ponoči je — hiša zgorela. Sedaj se blazno dekle klati po okolici in Krškem, a nikogar ni, ki bi jo spravil v blaznico. Zaslepljeni pa govore, da jo je treba spraviti na Sveto goro, ker jo je hudič obsedel.

Take so žrtve klerikalne vzgoje in nepotrebnih misijonov! (Op. stavea. Pametni ljudje! Kadar pridejo misijonarji na deželo ali v naselbine, vzemite bič v roke in hajd po njih!)

Razno.

Prvi mašni na Ruskem. Ruski sodrugi poročajo: Nič ni izšlo: ne pretnje podjetnikov z izporom, ne besnost vlade, ki je tedne in tedne teorizirala delavstvo po vsej državi s hišnimi preiskavami in aretacijami. V Peterburgu, Moskvi, Odesi, Nikolajevu itd. so de-

lavci praznovali in uprizarili zlasti po vseh večjih mestih mogočno demonstracijo po cestah. Proletarci se niso zmenili za grožnje in so prvega maja; 15. maja po našem koledarju) s svojo veličastno manifestacijo pokazali, da so zvesti mednarodni socialni demokraciji. V Peterburgu je počivalo tri četrtine vseh obratov in nad 150 tisoč delavcev je stavkalo. Delavci so prišli ob navadni uri v tvornice, naznanili vodstvu, da bodo praznovali 1. majnik in odšli so iz delavnice, prepevajoč revolucionarne pesmi. Nekateri podjetniki so bili toliko previdni, da so sami od sebe dovolili delavstvu praznovanje. Ali večina podjetnikov se je pridružila "konvenciji", izdani po zvezi delodajalcev, ki ukazuje, da mora podjetnik ob stiski odpustiti vse delavce, ostali podjetniki pa se zavežejo, da odpuščenih delavcev ne sprejmejo. Nekaj dni pred prvim majem je izdal mestni glavar odlok, ki preti "upornikom" z najhujšimi kaznimi in svari prebivalstvo, da naj se ne odzove "blaznemu klicu hudobnih ljudi." Tedne in tedne je policija noč za nočjo po delavskih okrajih izvrševala hišne preiskave in na stotine delavcev aretirala. Vkljub temu pa ni dvomila niti trenotek, da je ves njen trud brezuspešen. Da ne bi bile demonstracije v notranjosti mesta, je z močnimi kordoni vojaštva in policije zaprla vse dehode iz zunanjih četrti in okolice. Ob cestnih železnicah so stali čete policajev in zabranjevale delavcem vstop v vozove. Noben delavec, noben dijak ni smel v središnje mesta. In vkljub temu, da je mesto kar štrlelo od bajonetov, so ob treh popoldne na najboljudejnejši cesti, na Nevskiju, razobesili rdečo zastavo. V delavskih četrtih so bili pa demonstrantje ves dan na cesti, čeprav so jih razganjali kazniki in policaji na konjih. Tudi po vseh drugih mestih, kjer je le industrija, so delavci praznovali. Kolikor je mogoče posneti iz doslej znanih poročil je najmanj pol milijona delavcev po vsej Rusiji 1. majnika izražalo svojo solidarnost v boju za osvobodjenje s svetovnim proletariatom.

— **"Nesmotljivi" papež** se zopet oglaš. Iz Milana poročajo: Vatikanski dopisnik lista "Corriere della Sera" poroča, da bo izdal papež v najkrajšem času novo dogmo, in sicer o Marijinem vnebovzetju.

— **1645 oseb** je izstopilo iz katoliške cerkve. Češki listi poročajo, da je češka organizacija anarhistov pričela z vso vmeno agitacijo za izstop iz katoliške cerkve. Do 20. maja je na severnem Češkem izstopilo 1645 oseb iz katoliške cerkve.

Stranka

Licem biro socialistične stranke je postal vsled sklepa osrednjega odbora, da se nadaljuje, če dobi 600 kontraktov do 1. septembra, zopet aktiven. Kakor dozda, tako bo tudi v bodoče treba klubov, ki želijo privediti prodajanje potom tega departamenta, predati za \$100 vrednosti po \$1.50 in 25 e naročilnih kart, ali pa če plača 50 dolarjev v gotovini brez naročilnih kart. Predavanja se vrše v angleškem jeziku.

Pojasnila za te priveditve daje sodr. L. E. Katerfeld, 111 N. Market St., Chicago, Ill.

NAROČITE SE NA DNEVNIK "ZARJA"!

Kdor želi čitati podučne članke o socializmu in novice iz starega kraja, ta naj se naroči na edini slov. socialistični dnevnik "ZARJA".

"Zarja" izhaja v Ljubljani, Šenlburgove ulice šte. 61 II in stane za Ameriko \$6 za celo leto.

PRIPOROČILO.

Upravnik "Proletarca", sodrug Frank Podboj je šel na daljšo agitacijsko potovanje po vsehodnih državah.

Najprvo obišče rojake po Indijani, Ohio, Pennsylvaniji in West Virginia. Sodrug Fr. Podboj ima polno pravico pobirati naročnino, oglaš, ustanavljati nove

Krč v Želodcu

povzroča prepogosto izpraznjenje črev. Ako imate drisko, imate gotovo krč. Odpravite njega vzrok ter s tem tudi uredite čreva živajoč

Severovo Zdravilo Zoper Drisko

(Severa's Diarrhoea Remedy)

Priporoča se za zdravljenje kolere morbus, krča, kolike, poletnih pritožb in vnetje črev.

Naprodaj v vseh lekarnah. Cena 25 in 50 centov.

W. F. SEVERA CO.

CEDAR RAPIDS IOWA

CARL STROVER
Attorney at Law
Zastopa na vseh sodiščih.
St. sobe 1009
133 W. WASHINGTON STREET,
CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3989

M. A. Weisskopf, M. D.
Izkušen zdravnik.
Urađuje od 10—12 predpoldne in od 7—9 zvečer. V sredo in nedeljo večer neurađuje.
Tel. Canal 476.
1842 So. Ashland ave.
Tel. residence: Lawndale 8996.

GOSPODINJE POZORI!
Priporočamo vam v prodajo vse stvari, ki spadajo v grocerijsko ali mesarsko obrt. Vse po najnižjih cenah. Na zahtevo se dovaža na dom.
G. Mamčillovič & Co.,
331 Greeve St., Conemaugh, Pa.
Tel. Con. 4050.

LOUIS RABSEL
moderno urejen salon
NA 460 GRAND AVE., KENOŠA, WIS
Telefon 1199

SALOON
z biljardom in kegljiščem
Poleg salona dvorana za društvene seje, veselice itd.
John Stražišar
611 Market St., Waukegan, Ill. Phone St. 571.

M. JOVANOVIČ
84 — 6th Str. Milwaukee, Wis.
PRODAJA ŠIFKARTE.
Pošilja denar po pošti in brzojavno. Izdeluje: Obveznice — Pooblastila — Prepovedi, potrjene po notarju in ces. in kr. konzulatu.
EDINA HRVAŠKO — SLOVENSKO — SRBSKA AGENCIJA.

TUJCEM priporočam svoje do bro urejeno prenočišče in restavracijo, domačinom pa svoj saloon vsem skupaj pa vse.

IG. KUŠLJAN
229—1st Ave.
MILWAUKEE, WIS

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

zdravniška preiskava brezplačno — plačati je le zdravila. 1924 Blue Island Ave., Chicago. Urađuje od 1 do 3 popel. od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živeči bolniki naj pišejo slovensko.

JOS. A. FISHER
Buffet.
Ima za razpelo vse vrste pivo, vino, smetka, i. t. d.
Izvrstni prostor za skrepitele.
3708 W. 26th St., Chicago, Ill.
Tel. Lawndale 1761

klube, sploh za vse posle, kar spada v področje "Proletarca" in Jugoslovanske socialistične zveze. Slovenske delavce pa prosimo, da naj gredo sodr. Podboju kolikor mogoče na roke. Začasno upravnštvo "Proletarca" prevzame sedaj sodrug Jože Zavertnik mlajši.

Kadar nemorete dobiti pravi Richter pain expeller pri vašem lekarnarju pišite na

F. Ad. RICHTER
74-80 Washington Street,
NEW YORK, N. Y.

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.
1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1406

AVSTRO-AMERIKANSKA ČRTA.
NIZKE CENE.
Velike ugodnosti:
električna luč, izvrstna kuhinja, vino zastoj, kabine tretjega razreda na parniku

Sljedeči parniki odplujejo ob 3 uri popoldan iz New Yorka:
Argentina 28. maja
Oceanic 7. junija
Martha Washington . . 14. junija

Za vse informacije se obrnite na glavne zastopnike
PHELPS BROS. & CO.
Gen'l Ag'ts, 2 Washington St., New York.
ali pa na druge uradne zastopnike v Združenih državah in Canadi.

POZORI! SLOVENCI! POZORI! SALOON
s modernim kegljiščem
Brez pivo v sodkih in buteljnah in druge raznovrstne pijače ter ustajne smetke. Potniki dobre čedno prenočišče za nizko ceno.
Postrežba točna in izborna.
Vsem Slovincem in drugim Slovincem se tople priporoča

MARTIN POTOKAR,
1625 So. Centre Ave. Chicago

I. STRAUB
URAR
1010 W. 18th St. Chicago, Ill.
Ima vedje malogo ur, veriže, prenosov in drugih dragotin. Izvršuje tudi vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo niski ceni.

Važno uprašanje!

Do mi opravi?
najbolje in najceneje!

Konzularne, atarokrajске sodnijske vojaške

Javni notar
Kaker
220 1/2 Grove st
Milwaukee, Wis.

Kaj piše Jaka Štrigelj.

S tajzov, 28. jun.

Dragi moj editor: —

Kje se zdaj držim, je zate, dragi moj editor "Proletarec", pač vseeno; glavno je, da veš sem se podal na — počitnice, Ju bet! Moja dragocena osebnostna svoboda (svobodna oseba!) mi namreč nikakor ne dopušča, da bi se počasi evl v tam v vaši razbeljeni Čikagi. Šud sej nat! Sicer mi je zelo žal, da Vas zapuščam, ampak pomagati ne morem. Sari... Tu di Jaka Štrigelj mora enkrat imeti svoj dan — zato jo maham zdaj gor na severozapad, kjer prijetno hladne sapice pihljajo od Canade. Lepo je marčati v senci košatih dreves in jaz ne dam niti počenega knofa za vsa letovišča na Francoskem ali na Taljanskem, kamor ameriški kapitalisti nosijo in vozijo svoje lene kosti vsako leto ob tem času. Nosrr!

Zadnje čase vidim, da imaš dosti špasa s Kranjskim Čičem (to je menda moj nepozabni Kranjski Janez Janezovič Smreovski alias Janko Makako de Afinja etc. etc.) in z drugimi čiči, ki dišijo po žolatu. Jaz li ti svetoval, dragi moj editor, da se malo čuvaš teh ljudi, kajti ti Janezi so grozno silno učen — nezasišano strašno odprti glav so! Hodili so namreč v silno visoke — visoke — visoke šole, višje kot je Janezov turn v Žolatu, bečur svit lajf... Skratka, tako so tile Janez and Janezi učen, da same učenosti kar pihajo kot polanski gadje; od same učenosti jih vsak dan sedemkrat glava boli, to pa zato, ker je preveč notri in ker učenost na vseh krajih sili ven... Najbolj silno in grozno učen iz med vseh je pa seveda on — Kranjski Janez Makako de Afinja etc. etc. Pravijo (in se ne lažejo), da on ima toliko učenosti v svoji glavi, da si jo mora vsak dan devetindesetkrat — puščati (namreč učenost) in sicer jo pušča na svoj — nos, kjer jo vjame v veliki plavi facnet, katerega potem dobi miss knjuba — ja dem!... Du ju get mi! Jes — klobuk, kapo in slannik dol pred takim kupom učenosti! Oni — Janez and Janezi — so namreč hodili, kakor rečeno, v šole, kar ti morda še ne veš — vem pa jaz. On, Kranjski Janez & Polanski Čič Makako de Afinja etc. etc., je namreč hodil v univerzo na — Kleku, kjer se učenost zajemlje na čebre. Šur! Ni čuda, da je potem tako učen. Sprva je učenost od njega kar kapala v debelih curkih; pozneje se je učenosti toliko otrese, da zdaj ga muči samo še v glavi. Pravijo (in se ne lažejo), da mu niti puščanje na nos ne bo dolgo pomagalo. Moral si bo Janez nabiti glavo s tremi železnimi obroči, da mu glava od same učenosti ne poči.

Torej zdaj znaš s kom imaš opraviti. Ne muči se torej po nepotrebnem in ne — dokazuj jim ničesar. Kar rečejo Janez & Janezi, to ostane kakor prilimano in s cementom zalito. Če namreč Janez & Janezi rečejo, da je tinta bela, papir pa črn — lahko jim dokazuješ in govoriš tristo let če hočeš, da je ravno narobe resnica, opraviš ne boš nič. Janez & Janezi bodo yekovečno trdili, da je tinta bela in papir črn in od tega ne odjenjajo nikdar — kajti tako so se učili na univerzi na Kleku — namreč: vstrajaj do konca pri svoji trditvi, pa naj bo še tako bedasta in končno boš le dobil nekaj Janezov, ki ti bodo verjeli. So it gos — z Janezi.

Janez & Janezi silno navijajo svojo učenost, da kar škriplje v "presvetlih" glavah, da slovenskemu svetu "dokažejo" razvoj človeka po naukih svetega pisma. Moti se, editor moj, če misliš, da Janez & Janezi ne verujejo v to, kar vi imenujete evolucija ali evo-

lucija. Jes, oni verujejo. Torej po svetem pismu in po mnenju Janezov & Janezov se je evolucija vršila takole: Najprvo se je razvil blato in razvil se je iz boga; kajti bog je vse in povsod, torej logično je tudi v blatu. Razvil se je blato in iz blata se je razvil črv in pri črvu je ostalo dolgo, dolgo. "Človek, ti si črv" — pravi sveto pismo. "Strl bom sovražnike in pogazil kakor črva v prahu!" grozi se bog nekje drugje v svetem pismu. Torej po naukih svetega pisma je človek iz blata postal črv. Iz črva se je razvil v ovco. (Sakra-bomboni! Čudovita so bila pota tega božjega evolucija!) To zopet dokažem iz svetega pisma, katero pravi, da je sin boga rekel: "Pojd Peter in pasi moje ovce!" "S tem je mislil ljudi, ali ne? In papež se še danes zove pastir in vsi katoličani so ovce. Tako se je torej po naukih svetega pisma človek razvil iz boga v blato, iz blata v črva, iz črva v ovco — in pri tem je ostalo. Človek je še vedno ovca, ponižna in potrpežljiva ovčica — namreč po naukih blažene rimske cerkve. Izjema je le za poredne ovce, katerim jo dovoljeno, da se smejo razvijati napreje v — kozle... Now, can you beat this? Ampak, dragi moj, ta božji evolucija velja le za "komon folk" — le za črve in ovce. Papež ni ovca, cesar tudi ni ovca in ostali maziljeni, oeilindrani, ofrakani in orokavičeni "gaspudje" niso ovce. Oni so "ta zlahtna roba v vinogradu Gospodovem". So you see, po naukih nezmotljivega sv. pisma je za "zlahtne gaspudje" ekstra evolucija, kajti oni so iz blata takoj postali "ta velika zverina" — med tem ko je "komon folk" ostal ori ovcah, ki smejo samo kimati in tiho biti... So it goes.

Toliko v informišu, da se boš znal vladati napram Janez & Janezom v Žolatu. Kadar bodo spet čivkali o afnah, le zabrusi jim blato, črve in ovce povrh in Janez & Janezi & Kranjski Čič Makako de Afinja bodo imeli kmalu dovolj. — Zadnje čase se mi je nabralo nekaj telegramov in pisem; obelodanim jih prihodnjice. Vse, kar pride na Pihlerjev kevdur, gre takoj "via wireless" za mano, tako da moja pošta se nikoli ne zgubi. Zato le brez skrbi pišite, fantje, kdor ima kaj važnega sporočiti.

Good bye!

Vaš Jaka.

PONIŽNO VPRAŠANJE? Ali bi nam napol svetnik in urednik "Am. Sl." pojasnil, kje se poročajo katoliški "Orli" in katoliške Marijine "device" v domovini, ko časniki iz domovine prinašajo o teh vzvišenih katoliških škandalih dan za dnem?

Se li vrši poroka teh vzorkatoličanov v cerkvi, pri sodišču ali za grmom?

Ali, se pri sklepanju zakona govori: In nomine patre, vzemijo na kvatre, ali pa buče orglje ob navadnem rokuspokus, ki prihaja počasi iz ust modernega čarovnika.

Kranjskemučiu, barabi med barabami, izvržku človeške družbe, izurjenemu plesalcu s štiro nožci v jolietških salunih, se sedaj kot pokornemu služabniku sv. (?) očeta, cedijo sline po Petrovem vinarju. V zadnji številki "Slovenskega Ameriškega Rimskega Katolika" mi lo združuje, da bi bilo najbolje, ako bi se ves denar rimsko kat. cerkve stekal v njegovo nenasično bisago, da bi tem ležje prirejal bakanaile in se kot pijana baraba valjal po cestnem jarku.

Pobožni gospodje v svojem glasilu, kateri ni ničesar drugega kot filialka "Osservatore Romano" trdijo, da se socialisti poročajo za "grmom". Well, grmi so več vrst. Mi ne vemo, za kateri "grm" Vi mislite. Mi ne trdimo, pač pa vprašamo, ako so se Kranjskičič (So. Chicago) So-Jarac in Poljskičič katerikrat za "grmom" poročili???

Jako kočljivo vprašanje! Zakaj Kranjskičič in So-Jarac namesto kuhov držita kuharice???

Še eno vprašanje! Ali je deviški Kranjskičič vedel pred sedmimi leti, kje je v "South Chicago" stanoval Frank Bernik?

Drobtinica v album.

Čevljar se mora učiti najmanj tri leta, ako hoče narediti kolidž-kaj udobne čevlje. Ravnotako se mora svojega posla izučiti kovač, kolar itd. Smešno bi bilo, če bi trdil kovač: "Jaz znam boljše hlače narediti, kakor ti, ko ti je tvoj poklic krojaški", ali pa, če bi pek trdil, da je on sposoben na praviti trdnjšo podkev, kakor kovač. Da je to del resnice, pa tudi del nevednosti — ignorance, hočem razložiti, da ne bo urednik A. S. mislil, da znajo samo drugi kozle streljati. Naj se sam pogleda v ogledalo in bo videl, da je on generalni strelec kozlov, ne da bi se mu kdo smejal.

Norec se smeje vsakemu človeku in trdi, da je vsak norec, samo on sam ne. Ravnotako dela urednik A. S. — On misli, da je on edina zvezda, vodnica ljudstva. Vprašal bi modrega učenega in mogoče tudi patentiranega gospoda, koliko je čevljarjev v Ameriki, ki si služijo kruh z napravami novih čevljev. Število teh ne bo težko najti. Zakaj je potem potrebno učiti se enega poklica tako, — potem ga pa drugače spreminiti in delati drugo?!

Nič kaj čudovitega ni, ako trdi kovač, da zna boljše hlače narediti, kot krojač. Se mora li izučiti ni kovač vedno baviti samo s kovaštvom, krojač s krojaštvom itd. Danes se zelo malo vpraša po poklicu. Vpraša se temveč po vnetju do tistega dela, ki ga ima dobičkalovec na razpolago.

To naj velja tudi uredniku A. S., da ve, da nam trpežnim, modernim snužnem prav nič ne velja filozofija, teologija in vsi učenjaki, ki hočejo s svojo modrostjo držati del ljudstva tudi v miselnem suženjstvu.

Se manj nam imponira tisti visokošolec in modroslovec, ki hoče "pitati" nas delavce z lažmi in nam jih vrniti kar po sili v glavo.

Li misli urednik A. S., ako si je glavo belil po visokih solah, da si jo je zato, da bo zapovednik vseh delavcev, da se morajo vsi priklanjati njegovi modrosti, da ne smejo drugače ukrenosti, kakor patentirane zapovedi? Ako on to v resnici misli, potem pa resnično strelja kozle kar čez streho.

Zapomni si modrijan, da je lahko imeti za norec del delavcev in le nekaj časa; nemogoče pa je vleči za nos vse in vedno.

Še stare žene so znale, da ima lažnik vsakega človeka za lažnika. Istotako misli tudi urednik A. S., da je vse laž, kar se napiše izven "Juleta". Samo v "Juletu" pri uredniku A. S. je vse brez laži. Obratno je pač bolj resnično.

Največji čudež je, ako se človek uči veliko let znati tolmačiti ljudstvo resnice, potem pa dela obratno. Resnico zakriva, ljudstvu sili — nevednost.

Res je, da so hodili ljudje v šolo in bi lahko tudi kaj znali in — rečimo, tudi nekaj znajo.

Le to je škandal, ker bi oni radi, da bi drugi nič ne znali.

Radi tega se še oni naredijo rajši nevedne o tem, kar drugi pišejo.

Urednik A. S. naj nikar ne kiha nad socialisti, ako jih ne more vzglašati v kozji rog in ne more vleči vsega ljudstva, kakor se njemu zdi. Nikar naj tudi ne misli, da ne sme nihče ničesar vedeti, ako ni dobil poprej patenta od maziljenec — za laži.

Ožalovanja je vredno, ako se oseba muči 20 let po šolah in še ne ve, kako lepo življenje imajo delavci okoli plavčev, premogokopov, rudnikov in drugih industrijalnih podjetij.

Kaj naj pa store oni, ki so trgali hlače samo 5—6 let po šoli, pa hočejo vseeno nekaj vedeti o tem?

A, najnesramnejše pač je, ako se oseba uči 20 let pravice in resnice — potem pa dela — zoper pravico in zoper resnico.

Anton Mahne.

Celi svet je moja domovina in delati dobro je moja vera. — Thomas Paine.

MADEŽ KRANJSKE DEŽELE.

— GNOJ IZ KLERIKALNEGA TABORA.

Kamila Theimerjeva je v "Narodu" objavila odprto pismo na ministrskega predsednika grofa Stürgkha. Najznačilnejši odstavki se glase: "Teden dni je tega, da sem pod naslovom: 'Postenjak Šušteršič, ali kako postane človek hitro bogat' izrekla v tem listu proti gospodu deželnemu glavarju na Kranjskem dr. Ivanu Šušteršiču žaljive besede. V zgoraj omenjenem članku sem dolžila gospoda dr. Šušteršiča, da si je kot načelnik 'Ljudske posojilnice' iz njene blagajne izposodil znatne zneske, da je z njimi na lasten račun spekuliral, katerega spekulacije s tujim denarjem je vir njegove današnje imovitosti. Dalje sem na istem mestu obtožila gospoda dr. Šušteršiča, da je 'Ljudsko posojilnico' kot odvetnik izkoristil in sem trdila, da je pri najmanjši kupčijski transakciji 'Ljudske posojilnice' za posredovanje svoje pisarne profitiral. Jaz nisem tega članka samo s svojim polnim imenom podpisala in s tem dokazala, da sem pripravljena nositi odgovornost za žaljive dolžitve, ki so v njem izrečene, jaz sem gospoda dr. Šušteršiča celo naravnost pozvala, naj me zaradi njih toži in mi s tem da priliko doprinese za svoje trditve dokaz resnice. Gospod dr. Šušteršič ni do te ure na moje obdolžitve odgovoril, ne me tožil in s tem mojo trditev, da ni postenjak in neveden, stati na čelu deželne uprave na Kranjskem, molče na znanje vzel... Samo dosledno je torej, če se zdaj obračam do Vaše ekselence s preciznim vprašanjem: Kaj misli Vaša ekselence storiti glede na moje žaljive obtožbe proti deželnemu glavarju na Kranjskem dr. Ivanu Šušteršiču? Ali misli Vaša ekselence pustiti tudi še nadalje na odgovornosti polnem mestu deželnega glavarja njega, čigar edini odgovor na take žaljive obdolžitve, kakor so moje, je molk? Je li to res namen Vaše ekselence? More li to biti?!"

Priobčili smo pismo Theimerjeve, da ameriški Slovenci izvedo, kakšni čedni klerikalni postenjakoviči vladajo na Kranjskem. Skozi desetletja so raz prižnice pripovedovali duhovni, da je Šušteršič postenjak od pete do glave. Danes je po zaslugi Theimerjeve ta postenjakovič razkrinkan kot navaden in umazan osebni koristolovec. Vzlie temu pa se klerikalna stranka na Kranjskem ni genila in pozvala postenjakoviča na odgovor. Stori la je nasprotno klerikalni deželni zbor mu je celo izrekel zaupnico. To je pač na mestu značilen rek: Gliha vkup štrih!

Velik boj.

Kongresnik H. A. Metz podstopil se je velik boj proti brezvestnim trgovcem, ki nadomeščajo pristno blago z nišvednimi stvarmi, a žkoni so v tem oziru zelo strogi in on zahteva, da se tudi dejansko spolnjujejo. Želimo naše prijatelje na to dejstvo opozoriti, ker so nam znani slučaj, v katerih jo bilo dobro blago, kot je Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino, ponarejeno ter ničesar slabege se nadejajočim odjemalcem prodano mesto pristnega. Bodite torej pazni in ne tvegajte svojega zdravja še manj na svojega življenja. Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino je res dobro sredstvo v mnogih boleznih želedeca in brodivaja, ako se ga rabi po navodilih. Kedarkoli želite telo povse izčistiti ne da bi ga oslabili, — dobiti dobro slast in dobro prebavo brez neprimlik, poskušajte to zdravilo. V lekarnah Jos. Triner, 1333—1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Ker je Trinerjev liniment zelo močan, sega dalje kot drugi pri zdravljenju oteklin, revmatičnih in neuralgičnih bolečin, izvinjenj in okorelosti.

Advertisement.

1.) Rodovitna zemlja; 2.) Zdrava, čista studenčna voda; 3.) Zdravo podnebje, ugodna klima in prijazen kraj; 4.) Dober trg doma in dobre železniške zveze s velikimi industrijskimi mesti; 5.) Niske cene, lahki obroki ter nobene čifutarije. Se je prostora za 150 rajakov. Pridite in ogledajte si to zemljo in kraj sedaj in vidite kaj raste in kako raste. — Tu bodo sami Slovenci, tujcev ne bo med nami.

VSE TO je vzrok, da sem prodal od 23. marca naprej nad 60 rojakom farne v največji slovenski farmerski naselbini v WAUSAUKEE, WIS.

PREDNO kupite farmo, glejte, da imate poleg drugih tudi TE ugodnosti, brez katerih niste v stanu uspešno izhajati. Za nadaljne informacije pišite

A. MANTEL, c. o. GRIMMER LAND CO.

Room 1007 — 133 W. Washington St., CHICAGO, ILL.

POTOVANJE V STARO DOMOVINO POTOM

Kasparjeve Državne Banke

je najceneje in najbolj sigurno.

Nasha parobrodna poslovnica je največja na Zapadu in ima vse najboljše oceanske črte (linije). Sifkarte prodajamo po kompanijskih cenah.

POŠILJAMO DENAR V VSE DELE SVETA. CENEJE KOT POŠTA.

Kaspar Državna Banka kupuje in prodaja in zamenjuje denar vseh držav sveta. — Pri Kasparjevi Državni Banki se izplača za K5 \$1, brez odbitka. — Največja Slovanska Banka v Ameriki. — Daje 3% obresti. — Slovenci postreženi v slovenskem jeziku. — Banka ima \$5,318,821.65 premoženja.

KASPAR DRŽAVNA BANKA, 1900 Blue Island Ave., CHICAGO ILLINOIS

CLEVELANDČANI POZOR!

Belaj & Močnik

6205 ST. CLAIR AVE., CLEVELAND, OHIO.

KROJAČA IN TRGOVCA, priporočava svojo moderno trgovino z vsako-vrstno moško opravo.

Izdelujeva obleke po najnovejši modi.

Ameriška Državna Banka

1825-1827 Blue Island Avenue

vogal Loomis ulice
Chicago.

VLOŽENA GLAVNICA \$1,900,000.00

JAN KAREL,
PREDSEDNIK.

J. F. ŠTEPINA
BLAGAJNIK

Nasha podjetje je pod nadzorstvom "Clearing House" čikaških bank, torej je denar popolnoma sigurno naložen. Ta banka prevzema tudi ule go pošne hranilnice Zdr. držav. Zvršuje tudi denarni promet S. N. P. J. Uradne ure od 8:30 dopoldne do 5:30 popoldne; v soboto je banka odprta do 9 ure zvečer; v nedeljo od 9 ure dopoldne do 12 ure dopoldne. Denar vložen v našo banko nosi tri procenta. Bodite uverjeni, da je pri nas denar naložen varno in dobičkanomo.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. "GLASILO" in "PROLETAREC" se tiskata v naši tiskarni :- :- :-

Restavracija in kavarna "Jugoslavija".

1134 — W. 18 Str., CHICAGO, ILL.

— Domača kuhinja. Odprto po dnevi in ponoči. Unjske cigare! —

E. RICHTER, lastnik.

Conemaugh Deposit Bank

54 MAIN STR. CONEMAUGH, PA.

Vložena glavnica \$50,000.00.

Na hranilne uloge plačamo 4% obresti.

CYRUS W. DAVIS, predsednik. W. E. WISSINGER blagajnik.

Dobra domača kuhinja. Odprto po dnevi in po noči.

"BALKAN"

KAVERNA - RESTAURACIJA
— IN POOL TABLE —

M. Poldrugac 1816 So. Centre Ave.